

Hírlevél

XVIII. évfolyam 2021/4. szám

AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAK EGYESÜLÉSÉNEK NEGYEDÉVES HÍRLEVELE

A hajdani kanonoki házban újra látogatható a Pécsi Egyházmegyei Könyvtár. Megújult a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola és Könyvtára honlapja. Hármas könyvbemutatóra várták az érdeklődőket Debrecenben, rendhagyó „csillagtúra” Pannonhalmán... Mindezen „megújulások”, újdonságok mellett folytatjuk a „[Mi mit jelent a Magyar Tudományos Művek Tárában](#)” sorozatunkat. Kollégáink beszámolnak az online valóságban rendezett BETH-konferenciáról, a Könyvtári Minőségfejlesztési Osztály „3 lépésben” konferenciasorozatának novemberi eseményéről, papi könyvhagyaték feltárásáról. A Hírlevél hasábjain olvashatók az októberi közgyűlésen elhangzott elnöki, titkári és kamarási beszámolók. Örülünk, hogy „[Ki-kicsoda](#)” rovatunkban kolléganőnk vállalta a bemutatkozást, s nem utolsósorban köszönjük azt is, hogy 2021-ben Olvasóink voltak.

Szeretettel kívánunk áldott Ünnepet!

Török Beáta

Szerkesztői megjegyzés: Az EKE Hírlevélben az eddig kényszerűen tördelt linkek helyett számozott utalót „1” helyezettünk el a hivatkozásoknál, amelyre – a képekhez hasonlóan – rákattintva elérhetővé válik az adott weboldal. Gondoltunk azokra is, akik nyomtatva szeretnék olvasni a Hírlevelet, ezért a folyóirat végén összeállítottunk egy webográfiát, ez tartalmazza a teljes internetes hivatkozások listáját.

IMPRESSZUM

A kiadvány változatlan formában és tartalommal szabadon terjeszthető, felhasználható, nyomtatható, sokszorosítható és korlátozás nélkül közzétehető!

Lezárva: 2021. december 10.

Felélős kiadó: az Egyházi Könyvtárak Egyesülése elnöke

Kiadó: Egyházi Könyvtárak Egyesülése

Felélős szerkesztő: Török Beáta – tördelte: Tegzes Béla

Az Egyesülés székhelye: 1092 Budapest, Ráday utca 28.

A szerkesztőség címe: 1052 Budapest, Piarista köz 1.

E-mail: biblio@sapientia.hu Telefon: 1-486-4421

Online kiadás: ISSN 2416-0229

TARTALOM

	HÍREK, BESZÁMOLÓK	
	Ásványi Ilona: Az EKE Közgyűlés – Elnöki beszámoló	4
	Kövécis Ildikó: Titkári beszámoló	15
	Orosz Anna: Kamarási beszámoló	17
	Bálint Ágnes – Mészáros Kornélia: BETH Konferencia 2021	19
	Török Beáta: Rövidíteni, tömöríteni, színesíteni...	29
	Dr. Oláh Róbert: Hármass könyvbemutató	33
	Dr. Schmelcz-Pohánka Éva: A megújult Pécsi Egyházmegyei Könyvtár terei, berendezései és funkciói	36
	Bán Magdolna – Lipóthné Gyulai Anikó: Statisztika megközelítése	51
	Simonics László: Összefoglaló a Prof. Dr. Török József könyvhagyatékához kapcsolódó 2021. évi munkákról	55
	Ásványi Ilona: Csillagok alatt	58
	KÖNYVTÁR – TUDOMÁNY	
	Dr. Dudás Anikó: MTMT – Mi mit jelent a Magyar Tudományos Művek Tárában? – Tudományos jellegek, típusok és műfajok	62
	RÖVIDHÍREK	
	A Minősített Könyvtár cím díjazottjai 2021-ben	70
	Rétfalvi Balázs: Könyvtárörök, papkönyvtárosok	71
	KI KICSODA AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAKBAN?	
	Jillyné Mássik Mária	74
	KITEKINTŐ	
	Magyar Viktória: Száz éves a szegedi egyetemi könyvtár	77
	ÖRÖKZÖLD	
	Vallásfilozófiát (...) frivol regényeket keresnek a könyvtárakban	79
	IDÉZET	
	Andrea Schwarz: Másfajta ünnep	83
	WEBOGRÁFIA	83

AZ EKE KÖZGYŰLÉS

Jelenléti közgyűlés – 2021. október 21.

ELNÖKI BESZÁMOLÓ

▶ ÁSVÁNYI ILONA

EKE elnök

Egyesületünk életében a legfontosabb esemény a három napos nyári találkozó, melynek megrendezését más-más helyszínen, más-más könyvtár vállalja.

Utoljára 2019-ben Esztergomban találkoztunk személyesen. A pandémia miatt 2020-ban el kellett halasztanunk az egyházi levéltárosokkal (MELTE) és múzeumi munkatársakkal (EME) közösen, a Pannonhalmára tervezett rendezvényt.

A Covid okozta bizonytalanság és kiszámíthatatlanság miatt az EKE elnöksége azt a felelős döntést hozta, hogy **idén se rendezzük** meg a nyári találkozónkat **személyes** jelenléttel. (Az EME vezetősége szintén a halasztás mellett döntött, a MELTE vezetősége viszont megtartotta a programot Pannonhalmán 2021. június 28. és 30. között.)

Reméljük, hogy 2022-ben végre a szokott módon találkozhatunk Pannonhalmán. (Ami egy későbbi **közös** konferenciát illeti a társ szakmai szervezetekkel: 2022-ben a MELTE külön szeretné megrendezni a találkozóját és Budapesten, mert tisztújító közgyűlésük lesz, 2023-ban azonban készek a közös találkozóra.) 2023-ra pedig érvényes meghívásunk van a kecskeméti kollégáktól – készek befogadni, megszervezni az együttlétet.

A találkozóra mindannyian kiéheztünk már, ezért úgy gondoltuk, hogy a védettségi óvintézkedések mellett 2021. október 21-én megtartjuk a közgyűlést Budapesten.

A Sapientia Hittudományi Főiskola megfelelő helyszínnek tűnt és kiváló vendéglátóink voltak a főiskola könyvtárának munkatársai. A közgyűlésen 24 könyvtár szavazattal bíró képviselője jelent meg, és további 14 könyvtár adta át a szavazati jogot a jelenlévőknek, így 38 szavazati joggal bíró képviselő jelenlétével érvényes volt a közgyűlés.

Az elnök köszöntője után imával kezdődött az együttlét: Mindenható, örök Isten, add, hogy mindenkor készséges akarattal és őszinte szívvel szolgáljunk neked. Kérünk, Istenünk, cselekedeteinket előzd meg sugallatoddal, és kísérd segítséggeddel, hogy minden munkánkat mindig veled kezdjük, és amit elkezdtünk, segítséggeddel be is fejezzük.

A közösen elmondott Miatyánk után így fohászkodtunk: Üdvözítő Istenünk, hallgass meg minket: add, hogy világosságodat kövessük, igazságodért munkálkodjunk, és belőled újjászületve, mint a világosság fiai tanúságot tegyünk rólad az emberek előtt. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön-örökké.

A közgyűlés napirendje következőképpen alakult:

- A tisztségviselők beszámolója:
 - elnöki beszámoló – Ásványi Ilona,
 - titkári beszámoló – Kövécs Ildikó,
 - kamarási beszámoló – Orosz Anna,
 - felügyelőbizottsági beszámoló – Mészáros Nelli
- Új tag felvétele
- A Tiszántúli Református Egyházkerületi Nagy-könyvtár RMK-katalógusának bemutatója
- Jövő évi nyári találkozó időpontja és helyszíne

Az elnök (Ásványi Ilona) beszámolójában elsőként köszönetet mondott a közvetlen munkatársainak, a titkárnak (Kövécse Ildikó), a kamarásnak (Orosz Anna) a felügyelőbizottságnak (Mészáros Kornélia, Varga-Kohári Mária, Violáné Bakonyi Ibolya), valamint az elnökségnek. Továbbá Török Beának és Tegzes Bélának a Hírlevélért, Papp Péternek a levelezőlista gondozásáért, Kovácsné Pázmándi Ágnesnek az EKE Facebook-fiókja gondozásáért, Baranya Péternek az Unitas-szal kapcsolatos tevékenységéért.

Elmondta, hogy az egyesület az Alapszabálynak megfelelően működött. Az elnökség kétszer ülésezett online: 2021. április 8-án és október 14-én. Megjelent a Hírlevél, működött a levelezőlista, a honlap, a Facebook.

Az alábbiakban az elnök részletes beszámolóját olvashatják, amely a 2021. január és október közötti időszakot ölelte fel:

Személyes örömeink és veszteségeink

• Violáné Bakonyi Ibolya kitüntetése

A 2020-as évre a Kellner Bernát Alapítvány pályázatot

hirdetett az „Év Könyvtárosa – Kellner Bernát Emlékdíj” elnyerésére. Füstös János, Csurgó város polgármesterének felterjesztése alapján, munkája elismeréseként a Csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium könyvtárosa, **Violáné Bakonyi Ibolya** nyerte el a 2020. évi „Év Könyvtárosa – Kellner Bernát Emlékdíjat”.

Az Alapítványt 2015-ben Kellner Bernát özvegye, Kertész Margit hozta létre, mely férjének, Kellner Bernátnak, a Somogy Megyei Könyvtár hajdani igazgatójának hivatott emléket állítani. A díjat olyan kiváló könyvtáros kaphatja, aki somogyi könyvtárban tevékenykedik, illetve tevékenykedett hosszabb időn át, és munkája során bármely szakterületen kimagaslót alkotott. Az emlékdíjat 2021. január 13-án a csurgói Polgármesteri Hivatalban Horváth Péter, a kuratórium elnöke, a megyei könyvtár igazgatója adta át. Az eseményről hírt adtunk az [EKE Hírlevél 2021. 1. számában](#).

• Kitüntetés március 15. alkalmából

Áder János köztársasági elnök a Magyar érdemrend lovagkeresztje polgári tagozata kitüntetést adományozott a Gyulafehérvári Érseki Levéltár korszerű nyilvántartó rendszerének kidolgozásában, valamint a szamosújvári katolikus templom felújításában vállalt szerepe elismeréseként **Küsmődi Attilának**, a szamosújvári Alkantari Szent Péter Plébánia plébánosának. Küsmődi Attila sokat tett a határon túli egyházi könyvtárakért, éves közgyűléseinken is részt vett korábban. Kitüntetéshez szeretettel gratuláltunk az [EKE Hírlevél 2021. 1. számában](#).

• R.I.P. Rabb Mihály

Szomorú szívvel búcsúztunk volt kollégánktól, **Rabb Mihálytól**, a Kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár egykori könyvtárosától, aki 1979-től nyugdíjba vonulásáig,

2016-ig dolgozott a kalocsai könyvtárban könyvtárosként és idegenvezetőként. Nyugdíjas éveit szülővárosában, a jánoshalmi nyugdíjas otthonban töltötte, ahol 2021. január 3-án váratlanul elhunyt. Vidám, közvetlen alakjára sokan emlékezhetnek az EKE közgyűléseiről. Az örök világosság fényeskedjen neki! Nyugodjon békében! Elhunyt kollégánkról megemlékezés olvasható az [EKE Hírlevél 2021. 1. számában](#).

A közösséget érintő veszteségeink és örömeink

Az egyesület taglétszámát érintő változásról

• Karmeliták kilépése

Vörös Imre András OCD karmelita tartományfőnök úr azzal a kéréssel fordult hozzánk, hogy rendjük szeretné megszüntetni az Egyházi Könyvtárak Egyesüléséhez való csatlakozásukat. Az indoklás: az elmúlt években három rendházuk szűnt meg a nyilvántartásukban bejegyzett rendházaik közül, illetve a budapesti építkezésük miatt is újra át kell gondolniuk immár egy egyesített jövőbeli könyvtáruk helyzetét. Biztosítottam a tartományfőnök urat arról, hogy ha a körülmények lehetővé teszik, az EKE bármikor szívesen fogadja ismét tagjai közé a karmelita gyűjteményt, egyszer talán több könyvtárat is. Ha egy új könyvtár kialakításával kapcsolatban szakmai segítségre lenne szükségük, forduljanak hozzánk bátran, bizalommal.

• Megújult a Pécsi Egyházmegyei Könyvtár

2021 őszére a magyar kormány támogatásával méltó helyre került az 1968-ban alapított Pécsi Egyházmegyei Könyvtár: Pécs belvárosának központi helyén, a hajdani kanonoki sor utolsó épületében nyithatta meg újra kapuit. A pályázati forrásokból felújított, Janus Pannonius utca 8. szám alatti egykori lakóház így új, kulturális funkciót

kapott. Átadóját október 7-én tartották, egyesületünket **Török Bea** elnökségi tag képviselte az ünnepségen. A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár jelenleg háromfős személyzettel (**Schmelcz-Pohánka Éva** könyvtárvezető, **Takács-Papp Csilla** főkönyvtáros és egy könyvtári digitalizálással megbízott munkatárssal **Stocker Miklós**) várja a kutatókat-látogatókat.

Új kollégák más egyházi gyűjteményekben

- **Kollár-Élő Kincső** – a Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola könyvtárának új vezetője
- **Simonics László** – a Székesfehérvári Püspöki Könyvtár munkatársa
- **Nagy-Luttenberger Anita** – a Pápai Református Könyvtár munkatársa

Az egyesület működésének technikai hátterét érintő változások

- **Unitas és a honlap áttelepítése – eke domain név rendezése**
- Az évek során az EKE informatikai infrastruktúrája megnövekedett. Létrejött az EKE honlap, és az Unitas katalógus, melyet szintén egy honlap foglal keretbe. Ezeknek a szolgáltatásoknak a működtetéséhez az EKE két szervert vásárolt a korábbi években, melyeket a Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskolán helyeztünk el, ahol megvolt a megfelelő befogadókészség, technikai és személyi feltétel ahhoz, hogy az EKE szolgáltatásai biztonságosan működhessenek és a szervertartásért sem kellett fizetnünk. Az elmúlt időszakban úgy alakult, hogy Veszprém nem tudta tovább ellátni az EKE ügyeivel kapcsolatos feladatokat. Baranya Péter és Tátrai József (informatikus, rendszergazda, aki továbbra is vállalta az EKE szerverek

gondozását) kialakítottak egy új szolgáltatási struktúrát. Az eke.hu weblapot, az eke.hu domaint kezelő szolgáltató webtárhelyére költöztettük át 2021 januárban, és az Unitas katalógus adatbázis-szervere számára szintén a Médiacenternél fizettünk elő egy virtuális szerverszolgáltatást. Szolgáltatásaink immáron piaci szolgáltatón keresztül tovább tudnak működni, előny, hogy a tagkönyvtárak szakmai és informatikai eszközeit sem terheliük. Azt reméltük, hogy az EKE szolgáltatásaiban nem lesznek majd különösebben látható változások – így is történt.

Az egyesület szakmai munkáját érintő kérdésekről

• 10.000.000 Ft támogatás

Áprilisban kaptuk a hírt, hogy Magyarország Kormánya a 1879/2020. (XII. 4.) Kormányhatározattal döntött a koronavírus világjárvány által okozott, a kulturális ágazatot érintő károk hatékony enyhítéséről. A Kormányhatározat értelmében az EMMI kultúráért felelős államtitkára az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének 10.000.000 Ft támogatást ítelt meg. Az EKE elnöksége döntése alapján a támogatást az Egyházi Könyvtárak Közös Katalógusa és Információs Hírportálja az Unitas fejlesztésére fordítjuk. A támogatott tevékenység megvalósításának ideje: 2020. január 1. és 2021. november 30. között.

Részvétel országos (online) konferenciákon

• Egyházi könyvtáros előadó az V. Szakkönyvtári seregszemlén, 2021 márciusában

Az V. Szakkönyvtári seregszemlén Kövécs Ildikó titkár tartott előadást az egyházi könyvtárak a pandémia idején témában. „Ne veszítsétek el tehát bátor bizalmatokat, mert ennek nagy a jutalma.” (Zsid 10,35) Egyházi könyvtárosok és könyvtárak a pandémia idején címmel.

Ugyancsak márciusban részt vettünk az [Internet Fiesta](#) zárókonferencián. Az egyesületet [Pázmándi Ágnes](#) és [Ásványi Ilona](#) képviselte. A rendezvényről beszámolót olvashatunk az EKE Hírlevél 2021. 2. számában.

Részvétel nemzetközi (online) konferencián:

A [BETH](#), a teológiai könyvtárak egyesülései nemzetközi tanácsa online konferenciáján szeptember 6-7. között [Mészáros Kornélia](#) képviselte az EKÉ-t, a találkozón részt vett még saját könyvtára képviseletében [Bálint Ágnes](#), debreceni kollégánknk.

Részvétel országos projektekben:

- [Csatlakoztunk a könyvtárosszakmai szervezetekhez – februárban részt vettünk az oltásregisztrációs kampányban](#)

Az OSZK főigazgatója, [Rózsa Dávid](#) kezdeményezésére

a nemzeti könyvtár és a hazai könyvtárosokat, információs szakembereket és könyvtárakat tömörítő országos könyvtáros szakmai szervezetek (MKE, IKSZ, EKK, MOKSZ) egy felhívást tettek közzé a sajtóban az oltásregisztráció szorgalmazására. Ezzel egy időben a könyvtárakban és könyvtári webes felületeken plakátok formájában is népszerűsítették az oltásregisztrációt annak érdekében, hogy minél előbb megszűnjön a zárás, minél előbb ismét kinyithassanak a könyvtárak. Az oltásregisztrációt szorgalmazó kampányhoz az EKE is csatlakozott, mert az oltást az EKE elnökségének tagjai személyes meggyőződésből is fontosnak tartják,

melyet támogat az a tény, hogy a fenntartó egyházaink mindegyike megszólalt az oltással kapcsolatban, morálteológiai szempontból is körüljárva a kérdést.

Azzal, hogy csatlakoztunk a kampányhoz, egyházaink, illetve a személyes meggyőződésünket „hangosítottuk” most könyvtárszakmai szempontból.

Jogszabálytervezetek véleményezése

• Jogszabálytervezet véleményezése 1. – 2021. február

Az EMMI Könyvtári és Levéltári Főosztálya felmérte a könyvtári ágazatot érintő egyes jogszabályokkal kapcsolatos, szükségesnek látszó módosításokat, hogy az éves jogalkotási tervhez igazodva mérlegelhesse a rendeletek megvalósítását. Az érintett jogszabályokat az EKE is megkapta, melyek a következők voltak:

1. A Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer működéséről szóló 39/2013. (V. 31.) EMMI rendelet; 2. Az országos múzeum, az országos szakmúzeum, a nemzeti könyvtár, az országos szakkönyvtár és az állami egyetem könyvtárának kiemelt feladatairól szóló 30/2014. (IV. 10.) EMMI rendelet; 3. A múzeum, valamint az országos szakkönyvtár és a megyei könyvtár éves munkatervéhez szükséges szakmai mutatókról szóló 51/2014. (XII. 10.) EMMI rendelet; 4. Az Országos Dokumentumellátási Rendszerről szóló 73/2003. (V. 28.) Korm. rendelet; 5. A muzeális könyvtári dokumentumok kezelésével és nyilvántartásával kapcsolatos szabályokról szóló 22/2005. (VII. 18.) NKÖM rendelet; 6. A könyvtári szakfelügyeletről szóló 14/2001. (VII. 5.) NKÖM rendelet.

Az EKE elnöksége úgy döntött, hogy nem él a felkínált lehetőséggel, mert mi, egyháziak most érdemben semmit nem tudunk hozzátenni ezekhez a jogszabályokhoz,

feltétlen módosításuknak sem látjuk indokát.

• Jogszábatytervezet véleményezés 2. – 2021. április

Az EMMI Könyvtári és Levéltári Főosztályának felkérésére az Országos Széchényi Könyvtár könyvtárszakmai, gazdasági és jogi szakterületeinek munkatársai elkészítették a könyvtári állomány ellenőrzéséről (leltározásáról) és az állományból történő törlésről szóló szabályzat kiadásáról szóló 3/1975. (VIII. 17.) KM-PM együttes rendelet frissített szövegtervezetét.

A rendeletervezetet véleményezésre megkapták a szakmai szervezetek, köztük az EKE is. Észrevételeinket megtettük, a tervezetet véleményyeztünk.

A pandémia miatt a korábbi évekhez képest az EKE visszafogottabban működött. Ennek tudatában kérem az elnöki beszámolóm elfogadását, mellyel a munkámat értékeli a közgyűlés!

A közgyűlés a titkári, a kamarási és a felügyelőbizottsági beszámolóval folytatódott, majd új tag felvételére került sor: az **Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Tittel Pál Könyvtár** kérte felvételét az egyesületbe az egi Főegyházmegyei Könyvtár ajánlásával. A könyvtárat **Oszlanczi Krisztina**, a könyvtár vezetője mutatta be. A közgyűlés **megszavazta** az egi könyvtár felvételét.

Az elnök ezután a Tiszántúli Református Egyházkerületi Nagykönyvtár **RMK-katalógusát** ismertette, mely **Oláh Róbert** munkája.

Végül az elnök a jövő évi nyári találkozójáról szólt, melynek időpontja: **2022. június 27-29.**, helyszíne: **Pannonhalma**. A közgyűlés **tisztújító** lesz; új elnökséget és elnököt választ majd az egyesület.

A közgyűlés hivatalos lezárása után az elnök egy rövid előadást tartott a következő témában: **mi foglalkoztatja az egyházat és mi foglalkoztatja a könyvtáros szakmát?**

A közgyűlés után büféebéd és kötetlen együttlét következett. ►

BESZÁMOLÓ

TITKÁRI BESZÁMOLÓ

EKE közgyűlés – 2021. október 21.

► **KÖVÉCS ILDIKÓ**

EKE titkár

Kedves Kollégák! Először is, nagyon sajnálom, hogy nem lehetek jelen, de hivatalos munkahelyi elfoglaltság miatt nem tudok részt venni a közgyűlésen, amelyre pedig készültem, és az előkészületi munkákat elvégeztem.

Sajnos, az elmúlt és idej évünket is a pandémia határozta meg, ezért tavasszal az elnökség ismét úgy döntött, hogy a 2021. nyárra tervezett közgyűlést és konferenciát elhalasztja, nem tarja meg. Most azonban úgy éreztük, hogy a közgyűlést meg tudjuk, meg lehet biztonsággal tartani személyes jelenléttel. A tavaly ősszel elektronikus formában – e-mailben – megrendezett közgyűlés után, idén októberben a tagkönyvtárak képviselői tudnak találkozni, személyesen részt tudnak venni a közgyűlésen.

Mindenkinek eredményes munkát kívánok!

A múlt évi közgyűlés után, a második és harmadik hulum alatt az elnökkel és elnökséggel elektronikus, online formában tartottuk a kapcsolatot, így szerveztük meg az elnökségi üléseket.

A titkári munka az online működéssel jelentősen megváltozott. Személyes jelenléti programok szervezése nem történt, de megszorodtak az [adminisztratív teendők](#), illetve az [online találkozók](#) és a kapcsolattartás [technikai-informatikai hátterének biztosítása](#) lett az egyik fontos titkári feladat.

A fontosabb feladatokról:

- az online elnökségi ülések szervezése, előkészítése, technikai megvalósítása;
- az egyesület levelezésének, adminisztrációjának intézése, az egyesületet érintő dokumentumok iktatása, megőrzése;
- a honlap gondozása, a levelezőlista munkálatainak koordinálása;
- a honlapon a publikációs jegyzékek bővítése, frissítése;
- az elektronikus címtár frissítése;
- a 2020. évi nyári találkozó megrendezésére beadott NKA pályázattal, illetve az ezzel kapcsolatos határidő módosításával kapcsolatos teendők elvégzése;
- az UNITAS megújítására megítélt 10 milliós pályázattal kapcsolatos teendők koordinálása.

Továbbra is kérem és biztatom a kollégákat, hogy ha [publikációik listáját](#) szeretnék az EKE honlapon látni, küldjék el nekem, hogy azokat feltölthessem. Ugyancsak kérem, ha az [EKE levelezőlistával](#) kapcsolatban problémájuk, kérdésük, kérdésük van, keressenek, írjanak nekem.

Bízom benne, hogy legközelebb már találkozunk, addig is minden munkatársnak kívánok jó egészséget, Isten áldását munkájukra és életükre!

Kérem a beszámoló elfogadását. ►

BESZÁMOLÓ

KAMARÁSI BESZÁMOLÓ

EKE közgyűlés – 2021. október 21.

► OROSZ ANNA

EKE kamarás

Tisztelt Közgyűlés, kedves Kollégák! Jelentésem, ahogy már 2020-ban is, eltér a hosszú évek alatt bevált, szokásos rendtől, ami

- az előző teljes – gazdasági – évre;
- és „a” nyártól nyárig tartó időszak jelentősebb tételeire szokott kiterjedni.

Először az elmúlt naptári évről, 2020-ról szeretnék szólni.

2020-ban is az éves tagdíjak (1.755e Ft) alkották bevételeink alapját, valamint két támogatást kaptunk, összesen 1.399e Ft-ot. A 2020. évi pannonhalmi közgyűlésre és konferenciára a Nemzeti Kulturális Alaptól nyert pályázati összeget áthozhattuk a 2021. évi közgyűlésre, amit ugyancsak továbbgörgetünk 2022-re, bízva abban, hogy akkor már valóban fel tudjuk használni a támogatási összeget.

Immár második éve nem tudunk személyes részvétellel rendezvényeket szervezni, azokon részt venni. Azaz nem voltak szakmai jellegű kiadásaink: konferenciák – szakmai napok – szomszédolások. Így a működési kiadásokon kívül – melyek a könyvelői díjat, a címtár online-megjelenítését, és ezekhez képest csekély mértékben mindennapi

kiadásaink tartalmazzák –, nem volt más kiadásunk 2020-ban. Ebben a felbolydult világban még az informatikai kiadásaink is (1.500e Ft) áthúzódtak 2021-re.

Mindez számokban:

- 2020. évi bevétel: 3.267.582 Ft
- 2020. évi kiadás: 430.404 Ft

Számlánkon 2021. szeptember 30-án 1.076e Ft NKA támogatás és **10.000e Ft** (az elnök-asszony által is említett) elkülönített informatikai pályázati keret, összeg is szerepel.

Tisztelettel kérem jelentésem elfogadását. ►

BESZÁMOLÓ

BETH KONFERENCIA 2021

ISMÉT AZ ONLINE TÉRBEN

▶ BÁLINT ÁGNES

Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára

▶ MÉSZÁROS KORNÉLIA

Evangélikus Hittudományi Egyetem Könyvtár

Az idei BETH konferencia a tervek ellenére az ukrainai Lviv katolikus egyeteme helyett az online térbe kényszerült. A konferencia az **„Információs műveltség az európai teológiai könyvtárakban”** címet kapta. A téma az elmúlt másfél év pandémiás időszakának tapasztalatai alapján kiemelten fontossá vált több könyvtárban, ahogy azt korábban az EKE által végzett felmérésekben is láthattuk.¹

A konferencia nyitó előadását **Martin Nissen**, a heidelbergi egyetemi könyvtár információszolgáltatának vezetője tartotta. A felvezetést az információs műveltség fogalmának meghatározásával és fontosságának hangsúlyozásával kezdte. Felhívta a figyelmet a **Tudományos és Szakkönyvtárak Egyesülete (Association and Research Libraries ACRL)** által összeállított standardre. ² Az ACRL által összeállított standardok, irányelvek ingyenes forrásként szolgálnak az akadémiai könyvtári közösség számára. A későbbi előadásokból is kiderült, hogy a legtöbb könyvtár ezen irányelveket alkalmazza. A fenti ke-retrendszer alapján Nissen szerint a könyvtárhasználati képzéseknek problémaorientáltak és modulárisnak kell lenniük, ahol nagy hangsúly kerül a gyakorlatra, a résztvevők életében előkerülő információkeresési kérdésekre. Az Informations Kompetenz portál ³ statisztikája alapján

¹Ásványi Ilona: „Nyugodt munkával keresve kenyerünket. ▶

2020-ban Németországban a témában 10.000 képzést / rendezvényt szerveztek, amelyen 470.000 fő vett részt. A legnépszerűbb témák a könyvtárhasználat, a katalógushasználat és a keresési stratégiák voltak. A képzések kiemelt célcsoportjai a középiskolásoktól kezdve, az egyetemi hallgatókon, másoddiplomásokon keresztül a doktori képzésben résztvevők voltak. A pandémia miatt a legtöbb képzés az online térben zajlott. Sok helyen tutoriálok segítették a könyvtárhasználatban való eligazodást. Nissen szerint az ilyen online bemutatók esetében nagyon fontos a szöveg és a kép középpontba kerülése, a multimédiás elemek megjelenése, és érdekes módon azon a véleményen van, hogy a bemutatóknak elsősorban nem videóalapúnak kell lenniük. Heidelbergben példaként hozta az úgynevezett FIT-eket ([Fachbezogene Online Tutorials](#)), amelyek különböző szakterületekhez (pl. biológiatudomány, neveléstudomány, történelem, orvostudomány stb.) nyújtanak online segítséget az információkutatásban, a tudásmenedzsmentben és az idézésekben. A FIT-ek mellett azonban oktatóvideós segédanyagokat is kínálnak a saját YouTube csatornájukon. Az egyházi könyvtárosi kör számára érdekes lehet az [ixTheo](#)hoz készült videó is, amelyben az adatbázisban elérhető teológiai szakirodalom kutatásához nyújtanak segítséget.

Az előadás még megemlítette az egyik legújabb kezdeményezést, amelyet a német tudományos könyvtárak hívtak életre 2021 augusztusában. A podcast-sorozat a [WiBitte?](#) ([Wissenschaftliche Bibliothek einfach erklärt](#)) nevet kapta. Ezen a projekten hallgatókkal együtt dolgoznak. Megvitatják, hogy melyek a legfontosabb témák, amelyekhez érdemes segédanyagot gyártani. Az oldalon

jelenleg három felvétel érhető el, amely leginkább az első lépések megtételéhez nyújt segítséget (pl. kölcsönzés).

A konferencia érdekes pontja volt, amikor az Ukrán Katolikus Egyetem és a leuveni Katolikus Egyetem könyvtárainak képzés-bemutatói után a [hallgatói](#) oldalról hallhattunk reflexiókat arról, hogy mely részeket tartanak jónak a képzés kínálatból, miket szeretnek. Hallgatói oldalról fontosnak tartották kiemelni, hogy a kreditért járó képzésekre szívesebben jönnek, ugyanakkor a sűrű időbeosztás miatt nehéz megtalálni a sokak számára legjobb időpontot. Legjobb a tantervbe épített képzés. Ilyen esetben a tapasztalat szerint a legtöbb hallgató számára sikerül elsajátítani az alapvető keresési stratégiákat. Az egyik egyetemen a kutatómódszertan része a tantervnek, azonban ezt első évben még túl korainak tartják. Alapvető megállapításuk, hogy fontos a könyvtárhasználat, viszont az elsőévesek számára csak a legalapvetőbb információk hangozzanak el a bevezető héten, és a részletesebb bemutatókra, tájékoztatókra csak később kerüljön sor. A videók esetében kiemelték, hogy a maximum 5 perces videók működnek. A túl hosszú videókat már nem nézik végig. A pandémia sok helyen megnyitotta a kapukat az online tér felé is. A hallgatók visszajelzései alapján az ilyen megoldások továbbra is támogatottak, a sűrű programok miatt könnyebb egy online órát beépíteni a napirendjükbe. Kritika illette azt is, hogy túl sok szolgáltatás érhető el különböző platformokon keresztül és különböző módokon. Jobb lenne, ha minél több dolgot találnának meg egy helyen, egy hozzáféréssel. Az oktatásban jónak tartják a gyakran előkerülő kérdéseik, problémáikra adott válaszokat, az erre épülő bemutatókat, a humorosabb elemeket különösen is értékeli. Több

könyvtári szolgáltatás esetében derült ki, hogy bár a kezdeményezés jónak tűnik, viszont kevesen ismerik. A **PR** (**public relations**) és a **marketing** területén még van mit javítani a könyvtári szektornak.

Az olasz egyházi könyvtárak tapasztalatait **Stefano Malaspina** osztotta meg a hallgatósággal. A közelmúltban egy kifejezetten egyházi könyvtárosok részére szervezett kurzuson az információs műveltség volt a téma. Olaszországban még mindig az anyanyelv az uralkodó a szaknyelvnél. Malaspina szerint az információs műveltségnek segítenie kell a nyelvi nehézségek leküzdését is. A jövőben fontos lesz ebben a körben is minél inkább el-sajátítani ezeket az elemeket, átvenni a jó gyakorlatokat az oktatás során: ahogy minden más könyvtárosnál, úgy az egyházi könyvtárosok esetében is érvényes, hogy az információs műveltség a DNS-ükben van.

A második nap fő előadása a **Wikipédiáról** szólt **Dariusz Jemielniak** professzortól. A Wikipédia kétségtelenül a legnépszerűbb enciklopédia, és az ötödik leggyakrabban látogatott weboldal a világon. Tartalma, cikkeinek száma évről évre folyamatosan növekszik. A könyvtárosok és az akadémikusok azonban gyanakvással kezelik. Az előadás sorra vette a lehetséges okokat és kétségeket. Szó volt arról is, hogy a Wikipédia milyen szerkesztési elvekkel dolgozik. Az előadásból kiderült, hogy rengeteg szabály van (1200 szabályozásra vonatkozó dokumentum). A szerkesztés során nagyon fontos a konszenzus, a demokrácia; minden döntés részvételi alapon történik: bárki javasolhat változtatásokat. Egy-egy új cikk felvitelének engedélyezése kapcsán leginkább az ellenőrizhetőségről és a forrásokról van szó, nem feltétlen arról, hogy az adott adat valóban igaz / helyes-e. Több könyvtár jelezte, hogy

a Wikipédiában nem hagyták jóvá cikkét, megjegyzését, kiegészítését. Az előadó elmondta, hogy ez valószínűleg azért lehet, mert az interneten nincs hozzá megfelelő háttérbázis, ami igazolni tudná az állítást, információt. A vallás és a gender témákban különösen is óvatosak a Wikipédia szerkesztői. A kérdésről, hogy vajon mennyire semleges a portál, az előadó azt a választ adta, hogy a konszenzusra törekszenek, de nem nevezhetők semlegesnek, ahogy a legtöbb más platform sem. Arról, hogy egy tudományos dolgozatban használható-e hivatkozásként a portál, továbbra is megoszlanak a vélemények. A feltételezett vagy felismert hibák, tévedések, a plágium, az „amatőr” szerkesztői közösség mind-mind olyan érvek, melyek az akadémiai közösségben inkább a gyanakvással kezelt források közé sorolják az enciklopédiát.

A nap következő részében négy előadás is foglalkozott az egyetemi környezetben oktatott információs műveltséggel. A Zágrábi Egyetem Katolikus Teológiai Fakultásáról [Vlatka Bozicevic](#), a Kelet-Finnországi Egyetemről [Jussi Hyvärinen](#), a kanadai Saint Paul Egyetemről [Jérémie LeBlanc](#) és [Marta Samokishyn](#), az eszéki Evangelical Theological Seminary által szervezett, kifejezetten doktoranduszok számára létrehozott nyári egyetem kapcsán pedig [Katharina Penner](#) osztotta meg tapasztalatait. Mindannyian kiemelték, hogy az egyetemi könyvtárak fontos szerepet játszanak az információkeresés, -kiválasztás, -értékelés és -használat készségeinek fejlesztésében, mindenhol nagy hangsúly kerül az önálló tanulásra, a kritikus gondolkodásra és a problémamegoldásra. Az információs kommunikációs technológia nagymértékben

megkönnyítette az információkeresési lehetőségeket, de az egyre összetettebbé váló információs környezetben a számtalan lehetőség között sokszor az információ megtalálása kényelmetlenséget és bizonytalanságot okoz. Az információhoz való hozzáférés módjának ismerete mostanra sokkal fontosabbá vált, mint maga az információ. Az információs műveltség oktatása az egyetemi közegben legtöbbször a könyvtár feladata. **Az oktatás során kiemelt témák:**

- az információ és a tudás megismerése;
- a teológia és a vallástudomány szempontjából fontos tudományos források megismerése (hagyományos és elektronikus források);
- keresési praktikák, stratégiák, találatok értékelése (pl. Boole operátorok használata);
- a szellemi tulajdon, a szerzői jogok ismerete;
- az adatvédelem kérdése;
- kutatásetika, plágium (pl. PlagScan);
- a szabad / nyílt hozzáférés;
- idézés és hivatkozási formák;
- publikálási lehetőségek, stratégiák.

A különböző szervezeti egységek közötti jó együttműködés megteremtése, erős tanulói közösség létrehozása, valamint a könyvtárhasználati oktatás beépítése az egyetemi tantervbe az egyik legfontosabb cél az egyetemi közösségek könyvtáraiban. A beszámolók alapján különböző keretek között kerülnek meghirdetésre a könyvtárhasználati / kutatómódszertani alkalmak. Van olyan egyetem, ahol önkéntes a részvétel, máshol kötelező; van, ahol a kötelező jelleg mellett kreditet is ér. A kreditpontos kurzusokat sok egyetemi könyvtár irigyli. A bevezetéshez nagyon fontos az adott intézményen

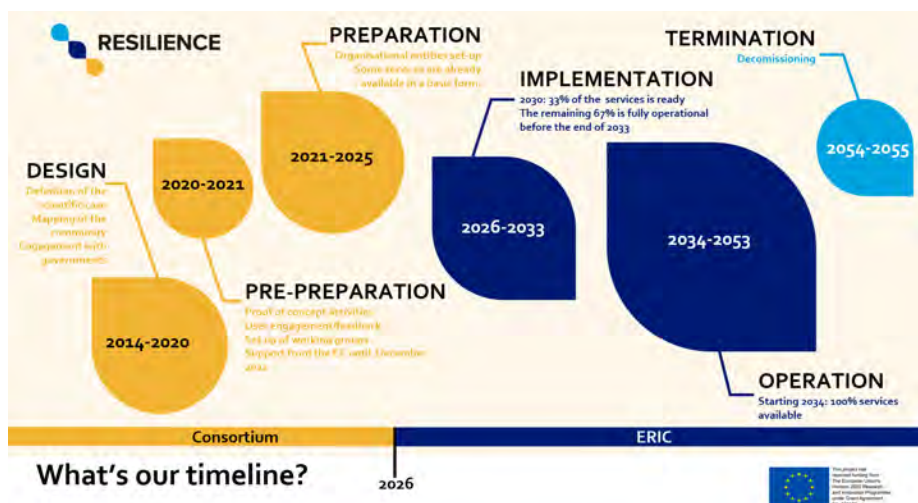
belüli jó kapcsolatrendszer kialakítása mind a hallgatói közösséggel, mind az oktatói körrel, illetve az egyetemvezetéssel. A tananyag- és feladattervezés mellett lényeges elem a hallgatói kutatómunka minőségi változásának mérése is. A finn gyakorlat szerint „**Információkeresési készségek és információforrások**” címmel 1 kreditért meghirdetett óra finn nyelvű. A kurzus két kontaktórából (előadás az információkeresésről + egy gyakorlati alkalom) és egy online kurzusból áll. Az előadások alapján a legtöbb egyetem a **Moodle** e-learning rendszerrel dolgozik az oktatások során. A finn egyetemen azt tervezik, hogy jövő nyáron szabadon elérhetővé teszik az online kurzusokat a Moodle felületen. A finn nyelvű kurzusok mellett a külföldi hallgatók számára angol nyelvű kurzust is hirdetnek, amely a könyvtári szolgáltatásokkal, az adatbázisokkal és egyéb információforrásokkal, a keresési technikákkal, valamint a tudományos publikálással foglalkozik. Ez a kurzus három kontaktórából és egy online anyagból áll. A mesterszakos hallgatók számára külön kurzus indul két kreditpontért, amely hét modulból áll: 1) az információkeresés alapjai, 2) területspecifikus információkeresés, 3) hivatkozáskezelés, 4) publikálás, 5) a kutatás hatásvizsgálata és bibliometria, 6) kutatási adatok, 7) a kutatók láthatósága, hálózatépítés és a tudományos teljesítmény mérése. A hallgató opcionálisan legalább négyet választanak ezek közül a modulok közül. A hallgatói kurzus anyaga angol nyelvű és online elérhető az UEF Library erre létrehozott weboldalán. ▶

Katharina Penner előadásában kiemelte, hogy a doktórandsz hallgatók igénye, elvárása már más, sokkal specifikusabban foglalkoznak egy-egy területtel. Az Eszéken évente megrendezett 5 hetes nyári kollokvium célja az

információs írástudás fejlesztése és a hallgatók támogatása a doktori disszertáció kutatásának és megírásának folyamatában. Online kurzust a [Moodle](#)-ben hirdetnek, témái: források, módszertan, akadémiai publikálás, ötlettől a disszertációig. ▶

A Saint Paul Egyetemen szintén kreditpontos kurzust vezettek be. Az intézmény adatai szerint a 951 hallgatóval (elég színes életkori skálával – a statisztika szerint a 60 év feletti hallgatók létszáma is 70 fő fölött van!), 125 oktatóval rendelkező egyetemen 3 könyvtárossal dolgoznak. Az előadók kiemelték, hogy „igen, nagyon sok feladatuk van!”. A kreditpontos kurzus bevezetése előtt az egyetemvezetéssel szoros együttműködésben dolgoztak – az egyetemvezetés jelezte a hallgatóknál tapasztalt információs műveltségi hiányokat, amelyre a könyvtárnak válaszolnia kellett. A válaszadás 2015-ben egy közös stratégiai tervezéssel indult. Ezt az első két évben szabadon választható kurzusok, majd 2018-tól kötelezővé váló kurzusok követték. A kurzus kötelező az elsőéves hallgatók számára: hatékony tanulási technikák, tudományos írás, kritikus gondolkodás témákkal. A hallgatói visszajelzések alapján a résztvevők 90%-a tanult valami újat a képzés során. 73%-uk jelezte, hogy a megszerzett tudást máshol is hasznosítani fogja (akár akadémiai, akár privát területen); 82%-uk adta azt a választ, hogy nőtt az önbizalma, így a legközelebbi kutatást igénylő feladatokat már magabiztosabban tudja elvégezni; 76% válaszolta, hogy fejlődött a kritikai gondolkodásuk és képességük arra, hogy felismerjék a kevésbé tudományos tartalmakat vagy az álhíreket. A további terveik a felsőbbévesek / mesterképzésben résztvevők számára az információs műveltségi anyag kutatómódszertan kurzusba integrálása, valamint

A második nap előadásai között megismerhettük a „Resilience” projektet, amely 12 európai akadémiai intézmény összefogásával jött létre azzal a céllal, hogy egy olyan platformot hozzon létre, amely a vallástudomány területének kutatói számára biztosít segítséget. A projekt megvalósításának impozáns terveiről az alábbi képen található bővebb információ. ►

Könyv & cikkajánlók:

- Themenschwerpunkt „Framework for Information Literacy for Higher Education” (tematikus folyóirat-szám) ¹⁰
- Mapping-Techniken zur Unterstützung des wissenschaftlichen / Arbeitens Gilarski, Katharina ; Müller, Verena ; Nissen, Martin ¹¹
- Future skills: a framework for data literacy (Working Paper 53) ¹²
- Jemielniak, Dariusz: Common Knowledge? An Ethnography of Wikipedia, Stanford, Stanford University Press, 2014
- Jemielniak, Dariusz – Przegalinska, Aleksandra: Collaborative Society, Cambridge, MIT Press, 2020
- Jemielniak, Dariusz: Thick Big Data: Doing Digital Social Sciences, Oxford: Oxford University Press, 2020

Hasznos honlapok:

- Association of College & Research Libraries ¹³
- The Open Access Digital Theological Library ¹⁴
- Internet Archive ¹⁵
- A mesterszakos hallgatói kurzus IL anyaga ⁸

Az úgynevezett lelki olvasmányok a kereszténység kezdete óta szolgálják az egészséges életvezetésnek, a hitben való megerősödésnek és a krízishelyzetek megoldásának ügyét.

Könyvtárunk alapítása óta törekszük arra, hogy olvasói számára elérhetővé tegye ezeket a hiteles forrásokból származó spirituális írásokat.

Könyvtárunk weboldalán rendszeresen közlünk cikket a témában, illetve a legújabb kiadásokról. Az érdeklődők számára ismertetőjellel megjelölt könyvek és kiadványok a könyvtárunkban folyamatosan elérhetők.

BESZÁMOLÓ

RÖVIDÍTENI, TÖMÖRÍTENI, SZÍNESÍTENI...

avagy hogyan újítottuk meg a Sapientia könyvtárának
webes és nyomtatott megjelenését

TÖRÖK BEÁTA

Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Könyvtára

Az elmúlt év során a Főiskola honlapjának megújítása keretében lehetőségünk nyílt arra, hogy a könyvtár online felületeit és kiadványait is újratervezzük, korszerűsítsük.

A felkért szakemberek számos olyan szempontot hoztak be a tervezési folyamatba, amely aztán jelentős hatással volt az elkészült oldalakra, kiadványokra.

Elsőként a célközönségnek (mely esetünkben elsődlegesen a 18-35 év közötti korosztály) az internetes szokásait kellett megismernünk. Ennek főbb jellemzői: kulcsszavak, képek alapján történő tájékozódás, egy-egy oldalon minimális (néhány másodperc) idő eltöltése, hosszabb szövegek olvasásának kerülése.

Bár érzésünk szerint a korábbi oldalainkat is folyamatosan karbantartottuk, a honlap tervezésekor a szakemberekkel közösen megvizsgáltuk a könyvtár oldalait és meghatároztunk néhány fontos változtatni valót. Ezek közül emelném ki a talán legtanulságosabbakat.

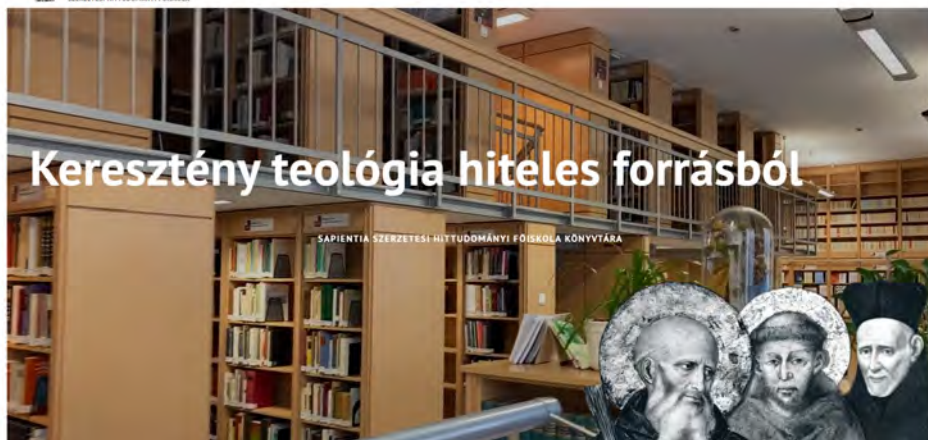
1. Hosszú szakmai leírások: a könyvtárról közzétett tartalmak megírásakor mindig arra törekedtünk, hogy azok szakmai szempontból pontosak, a tájékoztatás szempontjából pedig teljes körűek legyenek. Ennek eredményeként hosszú, sok esetben a laikus számára felesleges

és értelmezhetetlen információt tartalmazó írások jöttek létre. Ilyen volt például a könyvtár szolgáltatásainak bemutatása egy hosszú-hosszú felsorolásban, vagy a nálunk elérhető adatbázisok leírása, melyből az olvasó bár megismerhette, hogy az adott adatbázis milyen fejlődési szakaszok, egyesítések / szétválasztások során jött létre, de nem feltétlenül tudta meg belőle, hogy milyen tartalmakat érhet el általa. Ezeknek a leírásoknak a nagyon jelentős lerövidítése, a szakmai kifejezések köznyelvre érthetőbbé tétele, a hosszú felsorolások elemeinek csoportokba rendezése az egyik legnehezebb feladat volt a folyamat során.

2. Ottfelejtett oldalak: ezek azok az oldalak, melyek már rég aktualitásukat veszítették és az archiválás szempontjából sincs jelentőségük, viszont megtalálhatóak a neten. Ezeket érdemes kitörölni, hogy ha a netező esetleg elsőként erre bukkanna, ne vegye el a kedvét a további nézeledéstől. Mivel nálunk teljesen új honlap jött létre, ezek a tartalmak természetesen már nem okoztak gondot.

3. Sok szöveg kevés kép, zéró videó: a már említett hosszú szövegek miatt, bár már az előző webes megjelenéskor is törekedtünk arra, hogy képekkel színesítsük a tartalmat, a vizuális elemek aránya még nagyon alacsony volt a szöveghez képest. Inkább leírtuk, hogy milyen nyugodt, kellemes környezetben, hány szinten és milyen rendszerben működik könyvtárunk, mint hogy képeken / filmen megmutassuk azt. Ezeket a vizuális elemeket a folyamat során pótoltuk: friss fotók és videók is készültek a könyvtárról.

4. Egy oldalon túl sokféle információ: pl. az információ oldalon volt megtalálható a nyitvatartás, a könyvtárhasználat rendje, a beiratkozás rendje stb. Ezek az új honlapon külön aloldalakra kerültek.

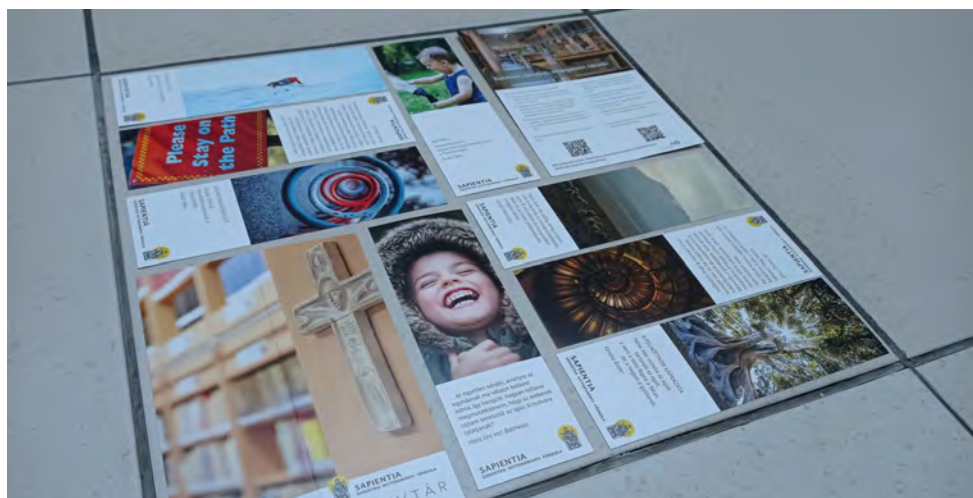

5. Oldalak elérése egy útvonalon: az oldalakhoz csak az oldalmenüből vezetett út, nem volt lábléc menü, illetve alternatív útvonalak az egyes tartalmakhoz.

6. Nyilvános könyvtár, de kevesen ismerik: az interneten kereső csak akkor talált rá a könyvtárunkra, ha pontosan tudta, hogy mit keres: a „[Sapientia Könyvtárát](#)”, vagy legalább egy „[hittudományi főiskola nyilvános könyvtárát](#)”. Ahhoz, hogy könyvtárunkat minden olyan érdeklődő megtalálhassa, aki katolikus teológiai munkákat keres, létrehoztunk egy új, a Főiskola központi oldalától részben különálló oldalt a [teologiakonvytar.hu](#) domain címen. Az oldal nyitólapja a főiskola honlapjának nyitóoldalával megegyező grafikával készült, de kifejezetten a könyvtárról szól. Az oldalon található hírek a könyvtár hírei (ezeket a főiskola oldalán töltjük fel, és ott is, itt is megjelennek), az egyes menüpontokra kattintva pedig már átkerülünk a főiskolai honlap könyvtári felületeihez, vagyis az érdeklődőt eljuttattuk arra a területre, amit egyébként sokkal bonyolultabban találhatott volna csak meg.

Végül néhány szó a szívünknek oly kedves nyomtatványokról: eredetileg egy hagyományos könyvtári leporellóban gondolkodtunk, de aztán a tervezőkkel egyeztetve arra jutottunk, hogy jó lenne valamilyen módon személyesebbé, élményszerűbbé tenni a könyvtárral való találkozást. Évek óta az adventi időszakban minden napra készítünk olvasóink számára egy úgynevezett „Adventi üzenetet”. Ezeket a szövegeket a könyvtár munkatársai válogatják össze saját ízlésük, érzékenységük szerint. Erre alapozva jött az ötlet, hogy a hagyományos leporelló helyett a könyvtárosok által kiválasztott néhány idézet kerüljön könyvjelzőkre, a könyvtárról szóló rövid tájékoztató pedig a könyvjelző hátuljára. A kiválasztott **Fodor Ákos, XVI. Benedek, Somfai Béla SJ stb.** idézetek látványosan elgondolkodtatják az olvasókat, a hozzájuk tartozó képek pedig sokszor mosolyt csalnak az arcukra. Olvasók könyvtári ismertetőt még soha nem gyűjtöttek ilyen lelkesen!

A cikk megírásához köszönöm **Mészáros Andrea**, a **Heribert C Bt.** munkatársának segítségét! ►

A TISZÁNTÚLI
REFORMÁTUS
EGYHÁZKERÜLETI
NAGYKÖNYVTÁR
RMK-KATALÓGUSA

A MAGYAR
REFORMÁTUS EGYHÁZ
JAVAINAK TÁRA
A magyar református gyülekezetek
templomai, felszerelési tárgyai,
könyv- és iratanyagai

BESZÁMOLÓ

HÁRMAS KÖNYVBEMUTATÓ

A TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET KÖZGYŰJTEMÉNYEIBEN

DR. OLÁH RÓBERT

Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára

A hagyományokhoz híven 2021 októberében újra megrendeztük a **Kollégiumi Könyvtári Napokat**. Az érdeklődők kézműves foglalkozás keretében ismerkedhettek meg a könyvkötők mesterségével és a Nagykönyvtár online katalógusával. Október 5-én pedig a Debreceni Református Kollégium első emeleti „zsibongójában” három olyan kötetet mutattunk be, amelyek a Nagykönyvtár, a kollégiumi Múzeum és az egyházkerületi Levéltár kiadásában jelentek meg.

Elsőként a **Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtárának RMK-katalógusát**¹ mutatta be **Ősz Sándor Előd**, az Erdélyi Református Egyházkerület főlevéltárosa, aki kiemelte, hogy az 1681 tételt tartalmazó kötet a Kárpát-medence második legnagyobb RMK-katalógusát vehetik kézbe a kutatók. A részletes tételleírásokban olyan alapvető információkat találunk, mint a szerző(k) neve, a címadatok, az impresszumadatok, a kötésleírás, a tulajdonosi bejegyzések és az egyéb megjegyzések. A katalógustételeket a személy-, a helynév- és a kéziratot bejegyzések mutatói követik, a Nagykönyvtárban őrzött RMK-kötésekről készült fotók zárják a kötetet. **Ősz Sándor Előd** példaként említett néhány régi nyomtatványt

¹A Tiszántúli Református Egyházkerületi Nagykönyvtár RMK-katalógusa, összeáll. és a mutatókat szerk.

Oláh Róbert,
fotó Derencsényi István, Debrecen,
Tiszántúli Református Egyházkerületi Gyűjtemények, 2021
(A Tiszántúli Református Egyházkerületi Gyűjtemények kiadványai),
575 p.

(Adrian Wolphard és Laskói Csókás Péter munkáit) és kéziratos bejegyzést (Bányai Órás András és Bod Péter kezétől, valamint a somorjai Öreg Graduálból), amelyek feltárása jelentős érdeklődésre tarthat számot a tudományos életben.

Az 1999-ben útjára indult **Magyar Református Egyház javainak tára** sorozat harminchatodik köteteként jelent meg a Debreceni Református Egyházmegye gyülekezeteiben **P. Szalay Emőke** vezetésével végzett felmérés negyedik darabja.² Ezúttal tizennégy gyülekezet: Hajdúbagosa, Hajdúszovát, Hosszúpályi, Kismarja, Kokad, Konyár, Mikepércs, Monostorpályi, Nagyléta, Pocsaj, Sáránd, Tépe, Újléta és Vértesszőlős anyagát öleli fel az adattár. A benne közölt egységekben a gyülekezet történetét követi a templom, majd a helyben és a már múzeumban őrzött úrasztali edények, úrasztali terítők és egyéb textíliák, végül a kéziratos anyag bemutatása. A rövid leírásokat fotók egészítik ki. **T. Horváth Iringó**, az Erdélyi Református Múzeum munkatársa rámutatott: a sorozat azon köteteit is érdemes fellapozni a gyülekezetek öröksége iránt érdeklődőknek, amelyek egy-egy jellemző tárgycsoportot (gótikus kelyhek, úríhmzéses textíliák) mutatnak be részletesebben.

²A Tiszántúli Református Egyházkerület: Debreceni Református Egyházmegye, 4. köt., szerk. P. Szalay Emőke, Debrecen, Tiszántúli Református Egyházkerületi Gyűjtemények, 2020 (A Magyar Református Egyház gyűjteményi összeírása, 36.) (A Tiszántúli Református Egyházkerületi Gyűjtemények kiadványai), 427 p.

Szabadi István, a Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltárának igazgatója mutatta be a harmadik könyvet, amely a több évtizedes múltra visszatekintő sorozatuk huszonharmadik darabjaként látott napvilágot. A Hegyi Ádám szerkesztette A Békési Református Egyházmegye első jegyzőkönyve és annak mellékletei 1696–1809 (1839)³ című kiadvány a mai Magyarország, Szerbia és Románia területén három részre szakadt egykori nagy kiterjedésű egyházmegye meghatározó forrásanyagát adja közre. A szerkesztő tollából született bevezető tanulmányt követi a többek által (Hegyi Ádám, Szabadi István, Tóth Levente, Veres Tünde) sajtó alá rendezett forráskiadás. Szabadi István kiemelte, hogy meglehetősen későn, a 19. században alapított egyházmegyéről van szó, amelynek területe jó ideig szórványvidéknek számított, s csak a betelepítések nyomán erősödött meg a helyi reformátusság. A kéziratos kötet nem csak jegyzőkönyvként, hanem az egyházmegye omniáriumaként is működött, amelybe bemásolták a megőrzésre méltónak tartott okleveleket, ordinációs listákat, eskümintákat, lelkészi díjlevelek, lelkészi és tanítói névjegyzékeket, számadási feljegyzéseket, gyűlésekről készült jegyzeteket.

A kötetek egy része elérhető az említett intézmények honlapján, valamint megrendelhető a Tiszántúli Református Egyházkerület Közgűjteményeiben. ►

³ A Békési Református Egyházmegye első jegyzőkönyve és annak mellékletei: 1696–1809 (1839), szerk. Hegyi Ádám, Debrecen, Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára, 2021 (A Tiszántúli Református Egyházkerületi Levéltár kiadványai, 23), 137 p.

BESZÁMOLÓ

A MEGÚJULT PÉCSI EGYHÁZMEGYEI KÖNYVTÁR TEREI, BERENDEZÉSEI ÉS FUNKCIÓI

DR. SCHMELCZER-POHÁNKA ÉVA

Pécsi Egyházmegyei Könyvtár

A Pécsi Egyházmegyei
Könyvtár új épülete
a Janus Pannonius
utcában

Az 1968-ban megalapított Pécsi Egyházmegyei Könyvtár 2021. október 7-i átadásával megkezdte működését új helyszínen, a Rózsakert melletti, Janus Pannonius utca 8. szám alatt felújított, egykori kánoki lakóépületben. Több mint fél évszázad elteltével a pécsi Szent Ferenc Plébániatemplom gyóntatófolyósója feletti két emeletről végre méltó helyre költözött, és újra a kutatók rendelkezésére áll az egyházmegye számos könyvgyűjteményét magába foglaló szakbibliotéka.

Az egyházmegyei könyvgyűjteménybe tartoznak egyrészt a 20. századi püspökök (gr. Zichy Gyula, Virág Ferenc, Dr. Rogács Ferenc, Dr. Cserháti József), kanonokok-papok (Szőnyi Ottó, Gálos László) könyvhagyatékai, a felszámolt plébániák könyvtárai (Keszü, Pincehely, Szakadát) mellett az 1950-ben bezűntetett Pécsi Püspöki Szeminárium 18. század közepén alapított bibliotékája is. Az állományt kiegészítették a hajdani ferences rendi könyvtár helyiségeiben az 1950 őszén felosztatott pécsi szerzetesrendek, katolikus társadalmi szervezetek (ciszterci rend, jezsuita rend, irgalmas rend, pálos rend, III-ad rendi ferencesek, Miasszonyunk női kanonokrend, karmelita rend, Szociális Missziós Társulat, Mária kongregációk, Pécsi Katolikus Kör) könyvgyűjteményeinek válogatás után visszamaradt dokumentumai is.

Ezen sokrétű állomány rendezése 2019 őszén kezdődött meg, még az eredeti templomi helyszínén, majd 2020. április 16-án pedig kezdetét vette az egyes kötetek, dokumentumok állományvédelmi takarítása Rétfalvi Orsolya könyv- és papírrestaurátor és segédje Orbán István által. Eközben folyamatosan áttervezés alatt voltak az egyes gyűjteményrészek új épületbeli raktári elhelyezései.¹

¹Az előmunkálatokról lásd: Schmelczer-Pohánka Éva: Új életre kel a Pécsi Egyházmegyei Könyvtár, EKE Hírlevél, 2020/3–4. p. 37–40.

A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár a Szent Ferenc Plébániatemplomban (1968–2020)

A könyvtár állományösszetételét tekintve egyházi szakkönyvtár, amelyben főként a vallástudomány, azon belül a teológia, a dogmatika, a kateketika, a biblikum, a patrisztika, a lelkipásztorkodástan, az egyházi jog és az egyháztörténet felülreprezentált, továbbá jelentős különgyűjteménye a helyismereti, egyházmegye-történeti anyaga is. Kisebb egységet képez a művészeti könyvanyag, a liturgikus könyvek gyűjteménye, végül és a korábbi szerzeményekből egy kisebb irodalmi könyvállomány. Emellett fotótár, kottatár, művészeti alkotások gyűjteménye, térképgyűjtemény, képeslap-, aprónyomtatvány-, azon belül is szentkép- és imalapgyűjtemény, kéz- és gépirattár, személyi gyűjtemények, továbbá a könyvekből kipotyogó egyéb „kincsek” színesítik az állományt.

A könyvtár személyzeti és kutatási vonatkozásban a jövőben együttes, összehangolt munkát kíván folytatni az egyházmegye múzeumi részlegével, közösen fogadva kutatókat, prezentálva számukra is a könyvtárban fellelhető másodlagos szakirodalmakat.

A kialakított könyvtári terek és funkcióik

A Magyarország Kormánya által EGYH-KCP-16-P-0105 szám alatt, az **Egyházi közösségi célú programok és beruházások támogatására** kiírt, a Pécsi Egyházmegye által benyújtott pályázat több részelemet tartalmazott. Köztük a **Pécs, Janus Pannonius utca 8. (hrsz.18361) továbbá a Rózsakert és volt káptalani borozó (hrsz. 18360) műemléki épületének átalakítása és felújítása** cím alatt valósulhatott meg a pécsi egyházmegyei bibliotéka felújított épületben való átköltöztetése. A teljes részpályázat összköltség: 1 019 020.000 forint volt. Ebből az épület teljes felújítása, a könyvtár költöztetése és felszerelése

mintegy 800 000 000 forintot tett ki. Ebben benne foglaltatott a tervezés, a teljes kivitelezés, a könyvtári és irodabútorok, továbbá IT eszközök beszerzése, a ferences templomból kihozott 18. századi bútorok restaurálása, valamint a könyvtár állományvédelmi tisztítási munkálatainak költségei is.

Az egyemeletes, hajdani kanonoki lakóépület a 18. század első évtizedeitől 1950-ig pécsi kanonokok és személyzetük lakóhelyeként szolgált. Az eleve adott helyiségstruktúrában a tervezővel, **Vicencz Ottóval** és a belsőépítésszel **V. Harcos Kornéliával** egyeztetve igyekeztünk – lehetőségekhez mérten – raktárakat, irodákat kialakítani, leképezve a korábbi könyvtári helyszínen felállított raktári rendet.² A tervezést nagyban nehezítette, hogy az állományvédelmi munkák során kiderült az összállományadat 35 000 dokumentum (ebben az összes típus beleértendő) helyett kb. 60 000 dokumentum: ez nem kis fejtörést okozott a könyvtárosoknak. (Ld. a mellékletben a könyvtár alaprajzait.)

A templomból nem csak a megtisztított dokumentumállomány került át a bibliotéka új házába, hanem a Fertői Miklós pécsi bútorrestaurátor és csapata által elvégzett restaurálást követően az ott található, különböző korszakban készült régi könyvtári bútorok is. Ekképpen a pécsi laikus ferencesek által 1771-ben vörös fenyőből készített 11 darab apácarácsos könyvszekrény (**Bibliothèque grillagée**) mellett egy 18–19. század fordulójáról származó felolvasó szekrény, három hosszúkas polcos asztal, valamint 6 darab, 20. század eleji, fenyőfa alapon tölgyfurnérozással kivitelezett Lingel-szekrény.

² Ezúton köszönöm Vicencz Ottó építész-tervező és V. Harcos Kornélia belsőépítész segítségét a tervrajzok megküldésével.

A laikus ferencesek által készített apácarácsos könyvszekrény 1771-ből

³ DOM Bútorgyártó és Kereskedelmi Kft. – ügyvezető, Tálos Zoltán. ▶

⁴ Gyulai Fafém Bútor Zrt. – ügyvezető: Zsarnóczy Gyula. ▶

A helyiségek enteriőrjei számos esetben a régi könyvtári berendezési tárgyak és az új irodabútorok együttes megjelenését hozták magukkal, amelyet a belsőépítész, V. Harcos Kornélia a lehető legjobban, legsztétikusabb látványként oldott meg, megteremtve az anyagok és a színek harmóniáját. Az antik bútorok egy új spanyoltölgy irodabútorcsalád³ és egy szintén spanyoltölgy szabadpolcos polcrendszerrel⁴ együtt adják az egyes helyiségek szép és egységes látképét.

A felújított épületben a könyvtári funkcióban levő helyiségek az emeleten találhatók, amelyek lépcsőn és az akadálymentesítés révén lifttel is megközelíthetők. Az irodák és a raktárak, valamint az egyéb helyiségek (konyha és akadálymentesített mellékhelyiség) az egymásra merőleges folyosókról nyílnak.

A ferences felolvasószekrény

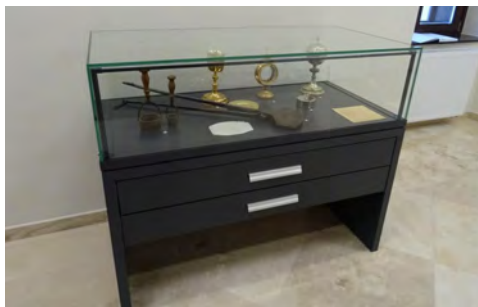
Az irodai folyosó szárnyon, közvetlenül a felső üveges bejárati ajtóval szemben helyeztünk el egy, a 18–19. század fordulóján szintén a ferences szerzetesek által készített felolvasószekrényt: ez, mint védett bútordarab került a könyvtári enteriőrbe. A bútornak jelenleg tárolási funkciója nincs.

Vele átellenben az udvarra néző ablakok között kettő üvegezett tetejű, két fiókos lábazatú vitrinasztal⁵ található, amelyben a könyvtártörténeti források és tárgyak mellett a költözés közbeni „találmányok” (szentképek, imalakok, kották, aprónyomtatványok, grafika, gépirat stb.)⁶ kerültek ki. Külön bemutatót szántunk az Eucharisztia jegyében, az ostya előállításához és az Oltáriszentséget őrző kiválogatott muzeális tárgyi anyagnak, egy 1938-as Szent István évre készített miseruhakészlet részleteinek, valamint a könyvtár és múzeum közös kutatási pontjának az egyházművészeti nyomtatott könyvészeti dokumentumoknak (pl. a 20. század első feléből származó, egyházi kegszereket gyártó cégek árkatalógusai).

Az utcafronti irodák, raktárak ajtajai a folyosóról nyílnak, de belülről is van átjárhatóság közöttük. Az emeleti bejáratl szemben egy Tárgyaló került kialakításra, amelyben az 1769-ben alapított ferences rendi könyvtárból származó 4 darab L alakú apácarácsos szerkenyek háromajtós típusa került. A modern spanyoltölgy tárgyalóasztal és ugyanezen faanyagból esztétikus és kényelmes, középszerke szövettel behúzott székek kerültek továbbá a Tárgyalóba. A keleti falra az egyházmegyei muzeális gyűjteményből egy 19. század végi fafeszületet helyeztünk. A helyiség kisebb megbeszéléseknek, szimpóziumoknak adhat impozáns helyszínt.

⁵ Faberman Kft.
⁶ A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár „kincsei” címmel a felbukkanó érdekességekről sorozatot is indítottunk a Pécsi Egyházmegye honlapján – Ld. a Mellékletben.

Kiallítóvitrin

Egy 18. századi
könyvtári enteriőr – a
Tárgyaló

A 250 éves, koronájával együtt 320 cm magas ferencces bútorkollekció többi darabja a folyosókon kapta meg végleges elhelyezését: így hat darab egy oldalas, kétajtós és egy darab a térbe állított kétoldalas, háromajtós könyvszekrény. Az apácarácsos szerkényekbe rendeltük a könyvtár korábban leválogatott és méret szerint rendezett / leltározott muzeális könyvészeti anyagát (1801 előtt nyomtatott könyvek – Jelzetek: RA, RB, RC, RD, RE). A szekrények eredeti elhelyezési sorrendjének megváltozása okán a teljes rendszerezést (polcmagasságok beállításaival egyetemben) újragondoltuk és kivitelezttük.

Az apácarácsos
szekrények a könyvtári
folyosókon

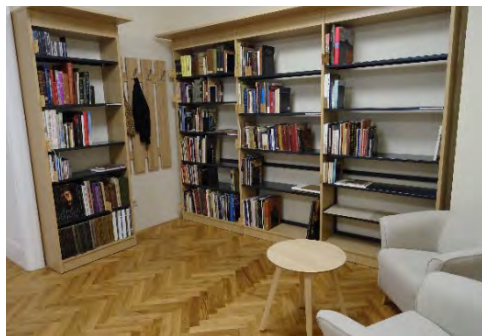
A második nagy alapterületű szobába került a Gyűjteményi Raktár és a Digitalizáló. Ide került az eredeti helyszínen is az 1990-es évek során kiemelt helyismereti / egyházmegye-történeti anyag, amely voltaképpen Pécs város és a Pécsi Egyházmegye méret szerint rendezett (PA, PB, PC, PD, PE) másodlagos szakirodalmi és folyóirat-anyaga. Az állomány nagysága és dokumentumtípus alapján kiemelésre került a magyar nyelvű, főként egyházi folyóiratállomány. Ezeket a gyűjteménytестeket a fentről egyedi megvilágítással rendelkező új, fakeretes, 3 centiméterenként állítható antracitszürke fém, nyitott polcos könyvespolcon rendeztük. A Gyűjteményi Raktár a Digitalizáló könyvtári munkatárs munkaszobája is egyben, munkaasztalánál a fényképezőgépes reprodukciós berendezések találhatók.

A Gyűjteményi Raktár
és Digitalizáló

A következő, külső bejárattal nem rendelkező iroda-ként funkcionáló szoba a már említett múzeumi kollégák (muzeológus és külsős múzeumpedagógus) „birodalma”. A kutatási területük és a leendő kutatók munkáját szem előtt tartva irodájukba az előző helyiségben bemutatott, új könyvtári polcokon a 700-as számok alatt rendszerezett teljes művészeti szakirodalom kerül folyamatosan kiemelésre. Itt tudják használni muzeológus segítségével az egyházi muzeális gyűjtemények belső használatú DEPO múzeumi nyilvántartó programját is.

A múzeumi munkatársak irodája a művészeti segédkönyvtári gyűjteménnyel

⁷ A Lingel-könyvszekrényt 1906-tól kezdte árusítani a Lingel Károly és Fiai Első Magyar Faárú- és Bútorgyár. Specifikuma, hogy ajtajait felnyitva, a könyvek fölé be lehet csúsztatni, majd visszazárni. Ekképpen elegáns bútordarab volt, továbbá megfelelő védelmet nyújtott a porosodás ellen is. ²⁰

⁸ Idézet Vadas

Józseftől. ²⁰

Az utcafronti szárny utolsó, délre és nyugatra néző ablakkal rendelkező szobája a könyvtárvezető irodája és gyűjteményi raktár is egyben. Ide a modern, spanyoltölgy irodabútor mellé a hat darab, korábban Dr. Cserháti József pécsi megyéspüspök által használt, „üvegajtóval zárt, belül nem porosodó, puritanizmusával minden környezetbe jól illő, mégis elegánsan konzervatív bútordarab”, a Lingel-könyvszekrény került, amelyeket 1906 óta gyártottak. Ezekben a különböző korszakbeli, több nyelven (magyar, latin, horvát, német, angol, lengyel) kiadott, kisalakú liturgikus könyvek (bibliák, ima- és énekeskönyvek, misekönyvek, zsolozsmáskönyv, breviáriumok, antifonálé stb.) közel 3000 kötetes gyűjteménye található meg.

Ezen irodával szemben található – Rózsakerti kilátással – az olvasók által is látogatható kutatóterem, ahol szintén az új, egyedi megvilágítású könyvespolcok állnak, spanyoltölgy munka- és kutatóasztalokkal, valamint a Tárgyalóhoz hasonlatos szövetborítású székekkel. A helyiség egyúttal irodaként is funkcionál a könyvtár másik szakalkalmazottja (főkönyvtáros) számára.

Itt kapott helyet az állomány egyetlen jelenlegi feldolgozottságát jelentő katalóguscédulákat tartalmazó szekrény is. Ez a spanyoltölgy, 80 fiókos katalógusszekrény három régi, 1970–80-as évekbeli elődjének kiváltására készült el. Jelenleg nyomtatott vagy kéziratos katalógus hiányában ez a korábbi, egyetlen feldolgozottsági útmutató, leltárkönyv is egyben. Az online Corvina-katalógus építése folyamatban van. Kutatóteremben az olvasóinkat segítő segédkönyvtárát építünk a meglévő leltározott és leltározatlan állományból, amely révén a helyben használat gördülékenységét tudjuk biztosítani.

Balra: A könyvtárvezetői iroda a Lingel könyvszekrényekkel
Jobbra: A Rózsakert – a könyvtári kilátás nyugat felé

Az egyházmegyei bibliotéka kutatóterme

A könyvtár kis konyhája
Rózsakerti kilátással

Mellette a nyugati szárnyon a kutató helyén levő nagyszobából egy gipszkarton fallal leválasztott egy egyablakos kis konyha-ebédlő helyiség következik, amelyet egy nagyobb és egy kisebb raktár követ. Az épület ezen, nagyobb mennyiségű könyvek tárolására kialakított szárnyát a hatalmas terhelődés miatt mintegy 20–30 centiméterrel megvasalták.

A kötetszám tekintetében legnagyobb raktárban Vasszer típusú gördíthető állványrendszert, azaz könyvtári tömörraktárt állítottunk fel. A szekrények a 21. századi állományvédelmi elveknek megfelelően rombuszokkal áttört oldalfalakkal rendelkeznek, ekképpen a polcokon levő könyvek jól átszellőztethetők. A szekrények polcai állíthatóak, mindegyiken egyedileg beépített könyvtámasz található. A fal menti két egyoldalas szekrény kivételével a többi 12 darab szekrény, kétoldalas gördülős, egyedileg lefékeezhető.⁹ A rendelkezésre álló 706 polcfolyóméteren mintegy 30 000 kötet elhelyezésére van lehetőségünk. Ide tudtuk elhelyezni az egyházmegyei könyvtár numerus currens leltári számokkal ellátott törzsállományát, amelynek a Pécsi Püspöki Szeminárium 1801 utáni nyomtatott könyvállománya is része. Ebbe a raktári egységbe került a ferences templom leázásai után megmentett idegen nyelvű folyóirat-állomány, valamint az emeleten raktározott feldolgozatlan állomány. Ez utóbbiak duplumellenőrzés után épülnek majd be a numerus currens állományba. Ide kerültek még a leltározásra nem kerülő, megőrzési szándékkal megtartott magyar és idegen nyelvű folyóiratok, amelyek hiányosak, de később bővíthetők.

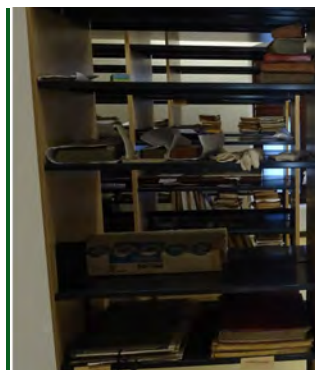
⁹ Vasszer
Raktártechnika Kft. –
ügyvezető igazgató:
Bede Tíbor. ►

A közel 30 000
kötetet befogadni képes
tömörraktár

A mellette levő védett raktárban a legértékesebb, legrégibb, egyedi kötésű vagy egyéb tematikai jellegzetesség (fotótár, kottatár, művészeti alkotások, térkép-gyűjtemény, képeslap-, aprónyomtatvány-, azon belül is szentkép- és imalapgyűjtemény, kéz- és gépirattár, személyi gyűjtemények, a könyvekből kipotyogó egyéb „kincsek” stb.) okán kiemelt, különleges klímát igénylő dokumentumokat őrizzük. Ebben a helyiségben külön páratartalom- és hőmérsékletszabályozás is van. A Klíma Könyvtárból „örökölt” kódex- és ősnymtatvány-gyűjtemény számára egy külön tűzbiztos pánccs szekrényt is elhelyeztünk. Az itt található teljes állomány – a kódexgyűjteményen kívül – rendezetlen és leltározatlan, egyelőre csak a tematikai, típusbeli elkülönítést tudtuk elvégezni.

Mindkét raktári egység az épület központi riasztóberendezésétől független, egyedi riasztóval rendelkezik. A muzeális állomány védelme érdekében a Tárgyaló, a Kutatóterem, a Védett Raktár, valamint a folyosók kamerával megfigyelt területek. A folyosó végén egy kis szerszoba található.

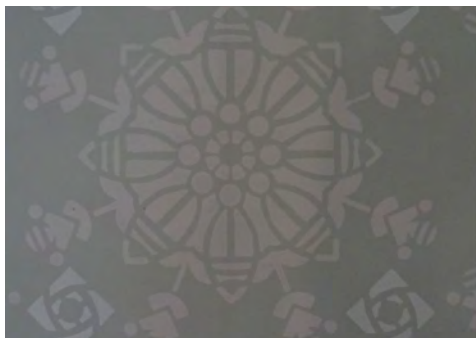

A védett raktár a pánccél-szekrénnel

A könyvtár teljes épülete akadálymentesített, az emeletre lifttel lehet feljutni. A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár földszinti, keleti szobája legutolsó és egyben leghíresebb lakója Dr. Horvát Adolf Olivér ciszterci szerzetes, Széchényi-díjas botanikus, gimnáziumi tanár volt. Hajdani lakószobája közösségi térként fog funkcionálni. Ez a hajdani kanonoki lakóház egyetlen szobája, ahol a több rétegben található korábbi falfestések közül a 19. században készült két réteg közül a korábbi visszaállították. A szobának – Adolf Atya emlékét őrizendő – a Horvát Adolf Olivér terem nevet adtuk. Berendezési tárgyként a spanyoltölgy tárgyalóasztal mellett itt található a ferences könyvtár felújított hosszúkas, polcos kutatóasztalai is. ➤

Horvát Adolf Olivér terem – a közösségi tér

A megújult és megszépült Pécsi Egyházmegyei Könyvtár visszatérésével kicsit átírta a pécsi és a magyarországi könyvtártörténetet. Nagy lemaradásokkal, de kimeríthetetlen lelkesedéssel törekszünk arra, hogy minél gyorsabban, minél jobban használható, a 21. századi kívánalmaknak megfelelő könyvtári szolgáltatásokkal tudjuk segíteni olvasóink munkáját. Reméljük, hogy az esztétikus környezet inspirálóan fog hatni mindannyiunkra, könyvtárosokra és kutatóinkra!

Az összefoglaló írás lezárása után érkezett a hír, miszerint az Építőipari Mesterdíj Alapítvány Kuratóriuma (ÉMA) által meghirdetett Nívódíj 2021 pályázaton, a Műemlék helyreállítás, építmény rehabilitáció kategóriában a Pécsi Egyházmegyei Könyvtár felújított épületét elismerő oklevélben részesítették.

MELLÉKLETEK – A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár „kincsei” Ismeretterjesztő írások az egyházmegye honlapján

1. A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár „kincsei” – Imádság szent házasság előtt

2. A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár „kincsei” – Gyerekszáj feljegyzések Dr. Csigi Imre Élmények–Emlékek (1956) gépiratából

3. A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár „kincsei” – Meséljenek a tulajdonosi bélyegzők!

4. A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár „kincsei” – A tanórák nehézségei diák szemmel

5. A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár „kincsei” – Gróf Majláth Gusztáv Károly püspök ifjúkori rajzai

6. A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár „kincsei” – Ima a bérmandókért – Egy püspökjelölt bérmandása a pécsi Székesegyházban

7. A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár „kincsei” – Az 1956-os forradalom eseményei Pécsen. Kivonatok Dr. Csigi Imre Élmények–Emlékek (1956) gépiratából ▶³⁰

8. A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár „kincsei” – Visszaemlékezés egy hajdan volt Adventure ▶³¹

9. A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár „kincsei” – Egy katolikus házassági oklevél 1948-ból ▶³²

10. A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár „kincsei” – „A nagyheti drámai áhítatnak csodálatosan méltó kerete a klaszterikus pécsi székesegyház.” Nagyhét Pécsen 1940-ben ▶³³

11. A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár „kincsei” – Pálos rendtörténeti különlegesség ▶³⁴

12. A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár „kincsei” – Szent Terézke rózsakertje ▶³⁵

Balra: A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár földszinti terei (csak a keleti szárny – kapualjtól jobb oldalra) (Viczencz Ottó – V. Harcos Kornélia)

Jobbra: A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár emeleti alaprajza

A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár alaprajzai

STATISZTIKA MEGKÖZELÍTÉSE – KICSIT MÁSKÉPP

▶ BÁN MAGDOLNA

Kecskeméti Református Egyházközség Könyvtára és Levéltára

▶ LIPÓTHNÉ GYULAI ANIKÓ

Kecskeméti Református Egyházközség Könyvtára és Levéltára

A Könyvtári Minőségfejlesztési Osztály november 18-án 10 órától online formában rendezte meg a „3 lépésben” konferenciasorozat harmadik alkalmát, amelynek témája az adatalapú döntéshozatalt előkészítő adatgyűjtés, adatfeldolgozás és adatvizualizáció volt. Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének elnöksége biztatására az utolsó pillanatban jelentkeztünk a részvételre. A könyvtári statisztika kapcsán már korábban volt lehetőségem az EKE delegáltjaként a Statisztikai Hivatal Könyvtárában részt venni egy 1 hetes képzésen. Ez a mostani alkalom azonban más jellegű volt, első részében inkább elméletibb és nem kizárólag a könyvtári statisztikára korlátozódott. A második felében azonban gyakorlati példákon keresztül kaptunk betekintést a statisztikai adatok megjelenítésére vonatkozóan. A szervezők három fiatal előadót kértek fel: **Vastagh Zoltánt**, az OSZK Könyvtári Intézet, Kutatási és Elemző Osztály osztályvezetőjét, **Petró Leonárdot**, a DEENK közönségkapcsolati főigazgató-helyettesét, valamint **Gyüre Alíz** adatvizualizációs szakértőt. Az összegyűlt szép számú hallgatóságot, ami az online találkozó végére 120 főt jelentett, **Fehér Miklós**, a Könyvtári Intézet igazgatója, valamint **Bajnok Tamara**, a Könyvtári Intézet

osztályvezetője köszöntötte. Az előadások időtartama körülbelül 40-45 perc volt, ezt követően néhány kérdésre is adódott lehetőség, így picivel több mint két óra volt az online konferencia. Azt gondolom, hogy mindig érdekes a saját komfortzónánkból kilépni, és olyan előadásokat hallgatni, ami esetlegesen a mi gyakorlatunktól eltér, de mégis előre mutató és sok tanulságot hordoz. [Vastagh Zoltán](#) előadását kicsit talán „szárazabbnak” érezhette a hallgatóság, hiszen elméleti síkon közelítette meg, hogy mire jó a statisztika, vagy mire is lenne jó az adatok rendszerezett gyűjtése. Véleménye szerint az adatgyűjtés megkezdése előtt jó tisztázni azt, hogy mi a célja az adatgyűjtésnek, a kapott eredmények mire fognak rávilágítani és a kinyert adatokból milyen következtéseket lehet / akarunk majd levonni. Tehát nem lehet megkerülni az előre gondolkodást és a jó előkészítést. A statisztikai adatok gyűjtésének szempontjából négy felhasználói csoportot különböztetett meg, így az ágazati irányítást, könyvtárvezetőket, kutatókat és a nagyközönséget. Az ágazati irányításnál a statisztika készítésekor nem kell nagyon belemenni a részletekbe, elég kevés, de lényegre törő kérdéseket feltenni. A könyvtárvezetők szempontjából azért lehet hasznos egy statisztika, mert saját könyvtáruk működését össze tudják vetni másokéval, illetve az általuk mért adatokkal a fenntartójuk számára, esetleg pályázatokhoz számokkal tudják alátámasztani saját teljesítményüket. A mért adatok a szolgáltatásfejlesztésben és a szervezetfejlesztésben is hasznosulhatnak. A kutató számára a kinyert adatok pedig a nemzetközi összehasonlításhoz, illetve speciális témakörök vizsgálatához, mint például hatásvizsgálatok, nyújthatnak támpontot. A könyvtárhazználókat nem érdeklik a statisztikai adatok, de mégis

a könyvtárak a statisztikai adatokból profitálhatnak, mert egy sikerlista is személyre szabott statisztikának minősül, vagy akár reklámként is felhasználhatjuk a kinyert adatokat. A statisztikai adatgyűjtésnél azonban figyelni kell, hogy csak olyan adatokat gyűjtsünk, amelyeket tényleg fel is használunk, illetve nem szabad túlzásba sem esni a kérdések összeállításánál. Az adatszolgáltatóknak szintén négy csoportját különböztette meg az előadó: szervezetek, szervezeti egységek, dolgozók, használók. Mind a négy adatszolgáltatónál felmerül a kérdés, hogy vajon valós adatokat közölnek-e, vagy kozmetikázzák azokat, mert esetleg retorziótól tartanak? Amennyiben, igen, az rontja az adatminőséget és az adatok hitelességét. A végén ismételten kiemelte az előadó, hogy ne „spóroljunk” az előkészítés során, hagyjunk időt a gondos tervezésre. Fontos, hogy mérjünk pontosan, elfogulatlanul és változatlan módszertannal.

Ezt követően **Petró Leonárd**, a DEENK közönségkapcsolati főigazgató-helyettese hozott gyakorlati példákat előadásában az adatvezérelt működésre. Gyakorlatias és érdekes példákon keresztül szemléltette, hogy egy könyvtár működése során keletkező adatokat és információkat, hogyan tudjuk felhasználni szolgáltatásaink olvasóbarát fejlesztéséhez. Az előadás közben bepillantást nyerhetünk a megújult debreceni egyetemi könyvtárba is, amely nagyon szép környezetben várja olvasóit, kutatóit. Mivel a felhasználói szokások gyorsan változnak, a könyvtáraknak is alkalmazkodniuk kell ehhez, és mindig az aktuális helyzetképet figyelembe véve szükséges az eredményeket mérni, értékelni. A számszerűsített adatok mellett azonban elengedhetetlen az olvasókkal való kommunikáció, kapcsolattartás, mert ezáltal fontos információkat

nyerhetünk. A legelőnyösebb az, ha a két adatgyűjtési mód kevert típusát tudjuk alkalmazni, és emellett nagyon fontos, hogy az adatokat ne csak gyűjtsük, hanem megfelelően értelmezzük is. Az előadó példákkal színesítette előadását, így végig fenntartotta a figyelmet.

Az utolsó előadó, [Gyüre Aliz](#) az adatvizualizálás alapjaiba vezette be a hallgatóságot. Látványos, gyakorlati példákon keresztül mutatta be a vizualizálás szerepét, hogy az adatok megjelenítésével milyen történetet akarunk elmesélni, egyáltalán milyen hatást szeretnénk kiváltani a vizualizáción keresztül. Kétfajta vizualizációról beszélt, egyrészt a felfedező jellegűről, amely legtöbbször időigényes feladat, mert az elemzésünket kérdések és hipotézisek vezérelhetik. Ennek a célja az adatok megismerése és a bennük rejlő összefüggések, mintázatok feltárása. A másik fajtája a magyarázó jellegű vizualizáció, amelynek célja a feltárt összefüggések bemutatása. Számos diagram típuson keresztül mutatta be, hogy milyen szempontokat vegyünk figyelembe egy-egy grafikon készítésekor, mire ügyeljünk, akár a színválasztásnál, az arányok, méret is jelentéstartalommal bírhatnak. Előadása végén pedig a hallgatóság figyelmébe ajánlotta az ingyenesen és magyar nyelven elérhető [Power BI](#) szoftver alkalmazást, amely a segítségünkre lehet a jövőben.

Az előadások prezentációi a Könyvtári Intézet honlapján megtalálhatók.

BESZÁMOLÓ

ÖSSZEFOGLALÓ A PROF. DR. TÖRÖK JÓZSEF KÖNYVHAGYATÉKÁHOZ KAPCSOLÓDÓ 2021. ÉVI MUNKÁKRÓL

SIMONICS LÁSZLÓ

Székesfehérvári Püspöki Könyvtár

Prof. Dr. Török József (Makó, 1946. augusztus 30. – Budapest, 2020. január 24.) pápai prelátus, egyháztörténész hatalmas és változatos életművet hagyott maga után. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának egyháztörténésze, tanszékvezetője, később a kar dékánja lett, de közel állt hozzá az egyházzene is: a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen is tanított, a nyári kántorképző tanfolyamok visszatérő oktatója volt. Érdekelte a média, a Magyar Rádió és Televízió vallási műsoraiban rendszeresen közreműködött. Papi, tanári hivatása gyakorlása mellett sokat publikált. Életművében tankönyvek, tudományos értekezések, tanulmányok, ismeretterjesztő művek, saját írások és fordítások egyaránt szép számmal megtalálhatóak. Sok szállal kötődött a Máltai Lovagrendhez.

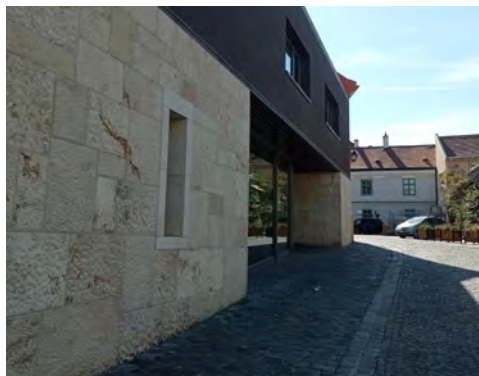

Török József atya nagyrészt könyvekből, valamint levelekből, kéziratos anyagokból és videófelvételekből álló hagyatékát 2020 novemberében vette át a Székesfehérvári Egyházmegye az örököstől. A hagyatékot a 2021-ben átadott Látogatóközpont és Kiállítótér látványraktárában helyeztük el. Az előzetesen 15.000 kötetesre becsült hagyatékról a szállítást követően derült ki, hogy lényegesen

nagyobb mennyiségű dokumentumot – köztük nagy számban napilapokat, folyóiratokat – tartalmaz. Az állomány megbontása, kidobozolása, ideiglenes polcra rendezése 2020-21-ben megtörtént.

Magam 2021. május végén csatlakoztam a [Székesfehérvári Püspöki Könyvtárhoz](#). Egyéb teendők mellett elsődleges feladatul a hagyaték rendezését, kutathatóvá tételét kaptam. Elsőként az akkor már polcra rakott, rendezett, valamint a rendezetlen részét tekintetem át a hagyatéknek. Ezáltal felmértem a munka jelenlegi állapotát, ismerkedtem Török József atya érdeklődési körével, továbbá a későbbi munkák megkönnyítésére előkészítettem egy ideiglenes raktártérképet.

Valószínűleg minden hagyatéki anyagban előfordulnak visszamaradt könyvtári könyvek, amelyeket etikus, ha a tulajdonos könyvtár részére visszajuttatunk. A kicsomagolás során előkerült idegen pecsétes könyvek kiválogatása, külön polcra rendezése már korábban megkezdődött. Megkeresés alapján a hagyaték jelentős részének áttekintése megtörtént. Az érdeklődő könyvtár pecsétjével ellátott kiadványokról, az áttekintés eredményről tételes lista készült.

Augusztusban megkezdődött a könyvek végleges polcra rendezése és katalogizálása. A munka első lépéseként az egyháztörténeti vonatkozású kiadványok rendezése és katalogizálása történt meg, valamint ezzel párhuzamosan egy, a [Török József életművet](#) összegző polc kialakítása volt a cél. A katalogizálás a könyvtárunkban használt HunTéka rendszerben történik. A példányinformációknál rövid bejegyzésben rögzítjük a nyilvántartásba vett példány fizikai állapotát, a sérült példányokat az állományvédelmi szakemberünk ajánlásának megfelelően védőborítóval látjuk el. Az életművet kutatók munkáját megkönnyítendő, hasonló módon rögzítjük, ha a példányt kézjegyével ellátta, sorszámozta, a szöveget aláhúzásokkal, megjegyzésekkel látta el, vagy jelölőket helyezett el a könyvben Török atya.

Az állomány összetétele változatos. Az egyháztörténeti jellegű művek mellett, a hagyaték jelentős részét alkotják történeleми, teológiai, helytörténeti (kiemelten Makó), művészettörténeti, valamint idegen nyelvű (kiemelten francia) kötetek és szórakoztató irodalom. A nagy tömegű, heterogén állomány feldolgozása hatalmas kihívást jelent, de bizakodunk abban, hogy a munka a vállalt határidőre elkészül. ►

BESZÁMOLÓ

CSILLAGOK ALATT

Rendhagyó esti látogatás a Pannonhalmi Főapátságban

▶ ÁSVÁNYI ILONA

Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár

A 2020-ban első ízben meghirdetett és nagysikerű „[csillagtúra](#)” után 2021. augusztus 12-én este ismét rendhagyó sétára várta a Pannonhalmi Főapátság az érdeklődőket.

Az együttlét imádsággal indult – az esti zsolozsmán, a vesperáson vehettek részt a vendégek, majd [Biriszló Lőrinc bencés testvér](#) vezetésével bejárták a Pannonhalmi Bazilikát, csillagábrázolásokat keresve.

Ezután a Könyvtárban folytatódott a séta, ahol éggömböket és csillagászzal kapcsolatos régi könyveket tekinthettek meg a látogatók, [Ásványi Ilona](#), a könyvtár vezetője segítségével.

Utána [Binzberger Ákos atya](#) tartott szemléltetett előadást a csillagászatból.

A program a Főapátság pincészetének teraszán zárult; a szervezők is és a vendégek is azt remélték, hogy egy pohár gyöngyöző bor elfogyasztása közben talán hullócsillagot is láthatnak...

A Könyvtárban többek között a következő éggömböket és köteteket szemlélhették közelről a program résztvevői:

- **Johann Gabriel Doppelmayr:** Globus Coelestis Novus Stellarum fixarum Loca secundum celeberrimi Astronomi Dantiscani Iohannis Hevelii Catalogum ad anum Chr. 1730 compl. sistens, opera Ioh. Gabr. Doppelmaieri. M.P.P. exhibitus a Iohanne Georgio Puschnero Chalcographo Noribergensi A.C.1728;
- **Johann Elert Bode:** Himmels-Kugel auf welcher die Sterne nach den vollständigsten Beobachtungen verzeichnet sind für das Jahr 1800 von I. E. Bode Astronom u. Mitglied der Königl. Preu. Acad. D. Wissen. U. v. diesem im J. 1804 vermehrt u. verbessert;
- **Nagy Károly – Dien Károly (Charles Dien)** féle első magyar éggömböt, 1840-ből, melynek földgömb-párját is őrzi a gyűjtemény.

A könyvek közül két kötetet emeltünk ki, **Giovanni Antonio Magini** (1555-1617) és **Sebastian Münster** (1488-1552) egy-egy művét.

Giovanni Antonio Magini, (latinul Maginus), olasz csillagász, asztrológus, térképész és matematikus, Novæ coelestium orbium theoricæ congruentes cum obseribus N. Copernici, (Velence, 1589) című művében, Kopernikusz heliocentrikus rendszerével szemben a világ geocentrikus rendszerét támogatva kidolgozta saját bolygóelméletét. A kötet egykor **Himmelreich György főapát** tulajdonában volt, akinek könyvtáráról, könyveiről ismertető olvasható a könyvtárunk honlapján. ➤ Himmelreich szokásos tulajdonbejegyzésén túl egy későbbi possessor-bejegyzést is látunk, mely Pannonhalmára utal, mint tulajdonosra: **Conventus Monasterij S. Martini in Montis Pannoniae ord. S. Benedicti**. A címlapversón az Egyetemi Könyvtár kerek

pecsétje is látható. Ez arra utal, hogy a II. József féle feloszlatókor (1786) a kötet a budapesti Egyetemi Könyvtárba került, majd, amikor 1802-ben I. Ferenc idejében a bencés rend ismét működhetett Pannonhalmán, visszakerült a gyűjteménybe.

Sebastian Münster, német térképész, kozmográfus, hebraista tudós 1544-ben megjelent **Cosmographia** című, széles körben elterjedt, és sok nyelvre (latin, francia, olasz, spanyol) lefordított munkájának 1554-es prágai, cseh nyelvű kiadását őrizzük. A mű a 16. század egyik legsikeresebb és legnépszerűbb alkotása volt, 100 év alatt 24 kiadást ért meg. A szerző hat könyvben kívánta leírni az akkor ismeretes világot; történelmi, földrajzi, csillagászati és más természettudományos, valamint kultúrtörténeti ismereteket ad az akkori tudományos színvonalon. Sebastian Münster ferences szerzetes volt, majd elhagyta a rendet, sőt a protestáns egyház tagja lett. Bázelen, Tübingenben és Heidelbergben tanított. Több mint 70 művet írt, többek között a **Germania descriptio**-t (1530) kiadta a **Mappa Europae**-t (1536), **Horologigraphia** (1531) címmel értekezést írt a napórák építéséről, valamint a bolygók mozgásáról: **Organum Uranicum** (1536). Ezen kívül lefordított egy héber grammatikát, kiadott egy latin-görög-héber szótárát, nevéhez fűződik a héber biblia első latin fordításban kommentárokkal megjelentetett német kiadása **Hebraica Biblia** (1534–1535).

A kötet Régi Pannonhalmi Könyv (RPK), tehát az 1786-os feloszlítás előtt a könyvtár tulajdonában volt, **Magyer Placid** bencés szerzetes, főapáthoz (1647-1667) köthető, aki fontos szerepet játszott Pannonhalma török utáni konszolidációjában. Ez azt jelenti, hogy főapátsága alatt Pannonhalma kilépett a „végvár szerepből,” az itt

állomásozó katonaság elhagyta az épületegyüttest, így ismét monostorként működhetett. Ezen kívül újjászervezte a kolostorhoz tartozó plébániákat. Magger Placid 1658-ban összeíratta a főmonostor javait, köztük a könyvtár állományát is, több kötetben fellelhetjük a rá utaló tulajdon-bejegyzést vagy azt az információt, hogy az adott kötetet ő vásárolta. Ebben a kötetben is pecsét tanúskodik arról, hogy 1786 után ez a kötet is az Egyetemi Könyvtárba került, majd ama 757 dokumentum között volt, melyek a Rend visszaállítása után visszakerült a gyűjteménybe. ►

Magyar
Tudományos
Művek
Tára

MTMT – MI MIT JELENT A MAGYAR TUDOMÁNYOS MŰVEK TÁRÁBAN?

TUDOMÁNYOS JELLEGEK, TÍPUSOK ÉS MŰFAJOK – NÉHÁNY
SPECIFIKUSSÁG A MAGYAR TUDOMÁNYOS MŰVEK TÁRÁBAN

DR. DUDÁS ANIKÓ

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar Könyvtár

Több mint egy évtizedes működése során a Magyar Tudományos Művek Tára alapvető forrásává vált a nemzeti tudományos publikációs termés bibliográfiai információinak. Mint ismeretes, a Magyar Tudományos Akadémia közfeladataként, az adatbázis működtetését az MTA Könyvtár- és Információs Központ (MTA KIK) látja el. A 2021. év újdonsága a működés megújított alapidokumentumának megjelenése, az MTA elnökének 10/2021. (II. 24.) számú határozatában, mely részletezi az 1994. évi XL. MTATv.-ben foglalt feladatkörök megvalósításának szervezeti hátterét.

Az adatbázis közös munkával gyarapszik határon innen és túli intézmények, kiadói szerkesztőségek, kutatók, kutatástámogató könyvtárosok és más adminisztrátorok keze nyomán. Külön figyelemmel kerülnek be a nyílt hozzáférésű közzététellel elérhető tudományos művek adatai az elérési útvonalakkal együtt, az elektronikusan tárolt dokumentumoknál a minősített repozitóriumokhoz vezető permanens linkekkel. Az adatbázis sajátos tudományometriai színezete sokféle felhasználási igény nyomán formálódott és formálódik tovább, igazodva a szakterületek sajátosságaihoz és a kutatási-fejlesztési-innovációs ágazatot segítő adatszolgáltatási igényekhez.

Nyilvántartás és módszere

Az alapfeladat a nyilvánosságra hozott tudományos művek rögzítése és hiteles nyilvántartása, egységes rendszerben, tudományometriai elemzésekre is alkalmas bibliográfiai információkkal.

A nyilvánosságra hozott mű az elnöki határozatban a következő magyarázatot kapta:

„Nyilvánosságra hozottnak minősül a mű, ha megjelent és a megjelenés permanenciája biztosított” (4. § (1) – hivatkozva MTAtv. 19/A. § (2) bekezdésre.)

A forrásközlemények bibliográfiai adatain kívül, az MTMT a közleményekre érkező hivatkozásoknak is helyet biztosít, a rögzítést kiterjeszti minden olyan adatra, „ami a tudományos teljesítmény nyilvántartásához szükséges (pl. intézmény affiliáció)”. (MTA Elnöki Határozat, 4.§ (2) bekezdés.)

Országos és azon túlmutató közös érdek a tudományos publikációs output rögzítése és megismerhetővé tétele. A nyilvántartás növeli a tudományos eredmények láthatóságát, információs forrást biztosít a különféle tudományértékeléseken alapuló eljárások, elemzések, előléptetések, nyertes pályázatok támogatásról szóló döntéshozók számára.

A rendszerben rögzítendő adatok a könyvtári feldolgozásban alkalmazott bibliográfiai módszerekre alapozódnak, és számos bibliometriai részlettel és kapcsolati elemmel bővülnek.

A könyvtári bibliográfiai módszer önmagában nem elégséges egy tudományos index felépítéséhez, továbbiak beépítésére van szükség. Ilyen például a cikket közlő folyóirat rangja, presztízse, lektoráltsága; a szerző ún. „teljes” tudományos közleményeinek statisztikai kimutatása, az idézettségi mutatók kiértékelése.¹

¹ A „teljes tudományos közlemények” listáját az MTA elnökség 2012.09.25-i doktori határozata tartalmazza, e határozat kivonata letölthető az MTMT honlapjáról.

A tudományometriai kívánalmak egy sor sajátos tipizálási, kategorizálási, műfaj-besorolási ismérv egységes, ám diszciplínánként mégis más-más súllyal vagy értékkel figyelembe vehető alkalmazását feltételezi. A nemzetközi könyvtári bibliográfiai leírás nem terjedt ki részleteiben a tudományosság vizsgálatára, a szakkiadványok válfajainak elhatárolására, sem az érintett célközönség rétegeinek meghatározására.

Jól bevált, valamennyi releváns kiadványt, tudományterületet és régiót egységesen kezelő tudományos világbibliográfiai index egyelőre utopisztikus ábránd, és nehezen képzelhető el, hogy a meglévő, professzionális, piacvezető referáló / indexelők törekednének ilyesmi megvalósítására. Az újgenerációs keresőrendszerek altmetriai szolgáltatásokat fejlesztenek, ezek hatóköre az internetes világ metaadat-kultúrájának fejlettségi szintjével szélesedhet. Ma még egyik irányzat sem fedi le teljességgel a tudományágakat, sem a publikációk típusait, a nyelvi-regionális szempontok is háttérbe kerülnek. Az üzleti érdekeket szem előtt tartó vállalkozások érthetően a legsikeresebb „húzó” ágazatok felé fordulnak, ennél fogva sok olyan kiadványtípus és műfaji kategória eleve kiesik a látókörükből, melyek a bölcsészet- és társadalomtudományok kutatási gyakorlatában kiemelkedő megnyilvánulását jelzik a kutatómunka eredményességnek. Ilyenek többek között a könyves kiadványok, köztük a szerzői monográfiák, a kritikai kiadások, a történelmi korok forrásszövegeinek tudományos feldolgozásai és más hasonlóak.

Kategorizálás

Az MTMT a tudományos közlemények osztályzásához – a különféle szempontú csoportosításokhoz – mindössze

három fő kategorizálási szempontot különböztet meg, ezek a **típus**, **besorolás** és **jelleg** elnevezést kapták. A kapcsolódó terminológia a könyvtár- és információtudományban gyökerezik, illetve a tudományometriai szakirodalom nomenklatúráját követi, amennyiben az megfeleltethető az alkalmazott beosztásnak. Több terminus akár szokatlannak is tűnhet. Az említett szempontokat a **Típus**, **jelleg**, **besorolás** táblázatba rendezett deskriptor-sémája foglalja össze. Az alkalmazott vezérdeskriptorok és a szinonimák MTMT-ben alkalmazott jelentése jellemzően nem található meg az **Akadémiai Értelmező Szótárban**, és nem azonosíthatók a köznyelvben ismert jelentésekkel sem. Az adatfelvitellel és az MTMT rendszerrel ismerkedők számára ezért hasznos, ha közelebbről is áttanulmányozzák, mit minek értünk az MTMT világában, és az adatbázisnak melyik pontjáról érdemes kiindulni a közlemények felvitelekor.

A választható típus – besorolás – jelleg címkék készletét többféle segédanyag tartalmazza a rendszer honlapján és a szerkesztőfelületeken,² többféle felhasználói kör számára is gondolva, például a tipizálásra szolgáló törzsadatok azonosítóit egy-egy lekérdezés webes alkalmazásába is be lehet ágyazni. Az elérhető törzsadat-állományok az MTMT honlapján a következők:

- Típus törzsadatok az MTMT-ben
- Jelleg törzsadatok az MTMT-ben
- Besorolás törzsadatok az MTMT-ben

²A közlemények formai fő típusai, a műfaji besorolások és a jellegek táblázatos összefoglalása letölthető az MTMT honlapjáról. Dokumentumok menüpont, a jelenleg érvényes változat: Típus, besorolás, jelleg 4.3 – 2018. 09. 18.

Bibliográfia, vagy teljes szövegű művek tára?

Ellentmondás feszül a **Magyar Tudományos Művek Tára** elnevezés és a valódi rendszer között, ami a felhasználók részéről természetszerűleg vet fel vissza-visszatérő kérdéseket:

Vajon tényleg **Művek tára** ez az adatbázis? Bibliográfia vagy teljes szövegű adatbázis az MTMT? Valamennyi tudományos mű letölthető innen elektronikusan? Csak tudományos műveket lehet olvasni?

A válaszokat a könyvtárak adatkezelői bizonyára tudják, a szárnypróbálgató egyetemi hallgatók vagy külső érdeklődők azonban kevésbé. Olykor félreértésből regisztrálnak, bízván abban, hogy ily módon könnyűszerrel hozzájuthatnak megfelelő szakirodalomhoz, válogatni lehet talán a szakkikk között, és a kötelező olvasmányok is csak egy kattintásnyira lesznek.

Az MTMT tudományometriai funkciókkal dúsított bibliográfiai adatbázis, nem teljes szövegű dokumentum-szerver. A teljes szövegek linkelhetők sok más azonosítófélével együtt, melyek a metaadatok weben való érvényesülését, kereshetőségét segítik elő.

A hipervivatkozások repozitóriumokhoz, a jelentősebb könyvtári és digitális adatbázisokhoz, tudományos kiadók felületeihez, nyílt hozzáférésű cikkekhez, indexelő és alternatív metrikai szolgáltatásokhoz, DOI-szerverekhez és egyéb hasznos helyekhez visznek, rögzítésüket célszerű az erre szolgáló adatsávban megtenni, hogy az útvonalak a weben aktívvá, kattinthatóvá váljanak.

Tipológia és nevezék

Az MTMT-ben alkalmazott három fő ismerv tájékoztat a publikáció formai, formális és tartalmi jellegzetességéről. Közelebbi magyarázattal:

Típus: a dokumentumok forma szerinti jellegzetes változatait nevezi meg, valójában a bibliográfiai gyakorlatban meghonosodott deskriptív feltárás eljárásait alkalmazva.

A kifejezés szorosabban a publikáció rögzítésére

szolgáló űrlapok típusait határozza meg, mivel más-más adatokkal írjuk le például a könyvet, és más adatok szükségese egy folyóiratcikk felviteléhez, a formai, bibliográfiai leírás nemzetközi szabványait követve.

Besorolás: a publikáció tartalmi és formai jegyek szerinti besorolási kategóriáira, dominánsan a műfajokra vonatkozik.

Jelleg: A tartalom közlésmódját jellemzi.

A főági három csoport szerepe, hogy különféle szempontok szerint legyenek szétválaszthatók a közlemények. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a mindössze három szempontra kiterjedő kategorizálást olykor csak kompromisszumokkal lehetséges alkalmazni.

A **főtípus / altípus** bontás inkább az informatikai tervezési gyakorlatból eredő struktúra. A „főtípus” nagy vonalakban megfelel a dokumentumtípusok főbb kategóriáinak, bibliográfiai nézőpontból ezek a következők:

- a) a monografikus leírással rögzíthető művek típusai;
- b) a többlépcsős, analitikus leírással rögzített leírások – a rész-egész kapcsolatú befoglaló mű és annak részegységei szerinti tagolódásnak felel meg.

Az MTMT-ben a séma a következőknél játszik szerepet:

- c) az űrlapválasztó felületnél,
- d) a listázásoknál (csoportok szerinti szakaszok képzése, az egyes szakaszok felirataiban viszont közérthetőbb kifejezések jelennek meg),
- e) a táblázatos kimutatásoknál.

Az MTMT-ben a **főtípus** a formai szempontok alapján elkülöníthető **dokumentumformákat** jelöli. A különböző dokumentumtípusok felviteléhez más-más űrlap szükséges, mivel más-más bibliográfiai adatelem-készlettel írjuk le őket. A főtípusok (egyszerűbben: típusok)

különbözhetnek egymástól formai – technikai tulajdonságaik és rész-egész minőségük alapján is. Például:

- **könyv** – önállóan megjelenő kiadvány, meghatározott fizikai jellemzők (szabvány szerint 48 oldal és egyéb paraméterek mellett). Szerkezetileg a leírása: monografikus (egyetlen rekord / tétel képviseli).
- **könyvrészlet** – a mű egy adott könyv részeként jelent meg, fizikailag az adott befoglaló mű (kiadvány) része. Önálló szellemi termék, amelyik mégsem egészen önálló, mert a befoglalótól nem lehet elvonatkoztatni, a gyűjteményes mű része. Szerkezetileg a leírása: analitikus, kétlépcsős tétel.
- a **folyóirat** bibliográfiai nézőpontból sajátos dokumentumtípus, egy kategóriába esik az időszaki kiadványokkal, általánosabban: a folytatódó kiadványokkal. A **könyvsorozatok** is időszaki kiadványok – periodikumok, melyek szekvenciális megjelenése önálló könyvben (műben) valósul meg, míg a folyóiratok meghatározott, előre megtervezett periodicitással látnak napvilágot, cikkek fűzését tartalmazó füzetekkel.

Altípus (MTMT sémájában), másképp **besorolás**, egyes diszciplínákban **műfaj**.

Jellegek:

Az MTMT a közlemények csoportosításához háromféle szempont szerinti deskriptorokat alkalmaz, ezek jelölik a dokumentumtípust, az azon belüli közleménytípust (műfaj), valamint a tartalom közlésmódja szerinti jelleget.

Tudományos vs. ismeretterjesztő

A teljesség igénye nélkül néhány összehasonlító kritériumot említek meg a tudományos és ismeretterjesztő

jellegek megkülönböztetéséül.

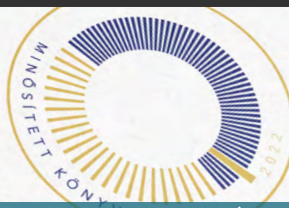
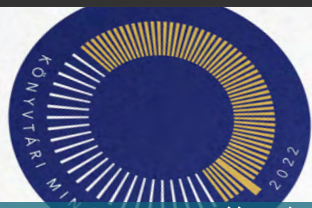
Argumentáció: A tudományos művek alapkövetelménye az aprólékos argumentáció, a problémaközpontúság, ezzel szemben az ismeretterjesztő irodalomnál a közérthetőség a cél, a színesebb, ötletesebb, könnyen befogadható közlésmód.

Célközönség: Különbség van a célzott közönség körének tekintetében.

Az **ismeretterjesztő** meghatározása a **Típus, besorolás, jelleg** 4.3 táblázatban: „Tudományos szakmai ismeretek és eredmények közlési módja a nagyközönség számára érthető formában. A közlés célja lehet a tudományos ismeretanyag terjesztése, a tudomány szerepének népszerűsítése, a közgondolkodás, életmód stb. befolyásolása a tudomány tekintélyének segítségével”. A meghatározás rámutat a legfontosabb kritériumra, a közérthetőségre.

Általánosan elfogadott nézet, hogy akkor „tudományos” egy publikáció, ha újdonságot tartalmaz tárgyában, módszerében vagy megközelítésében, és az adott területen elfogadott módszerekkel és eszköztárral dolgozik. Az „ismeretterjesztő”, „közérdekű”, „oktatási” jellegű közlemény jellemzően a meglévő eredményekre támaszkodik, szélesebb célközönségnek közvetíti az ismereteket. Más a célzott közönség és az elérendő cél, mint a tudományos jellegű dokumentumok esetében, ahol tudós tudósnak ír, míg más jellegeknél a tudós az érdeklődőkhöz szól, a nem-kutató-szakmabeli közönség felé fordul.

Fenti nézőpontok bibliográfiai megközelítésű magyarázatokat ismertetnek. Az MTMT-ben alkalmazott kategorizáló kifejezések közül továbbiakat is érdemes közelebbről körbejárni, melyeknek egy külön fejezetet tudunk remélhetőleg szentelni, e gondolatmenet folytatásaként. ►

A MINŐSÍTETT KÖNYVTÁR CÍM DÍJAZOTTJAI 2021-BEN

2021-ben Minősített Könyvtár címet nyertek (betűrendben):

- Fejér György Városi Könyvtár (Keszthely)
- Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár (Nyíregyháza)
- Széchenyi István Egyetem Egyetemi Könyvtár és Levéltár (Győr)
- Tamási Művelődési Központ és Könyvtár (Tamási)
- Tiszaújvárosi Művelődési Központ és Könyvtár. Hamvas Béla Városi Könyvtár (Tiszaújváros)
- Vachott Sándor Városi Könyvtár, Kiállítóhely és Muzeális Gyűjtemény (Gyöngyös)

A pályázók közül a **Fejér György Városi Könyvtár**, a **Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár**, a **Széchenyi István Egyetem Egyetemi Könyvtár és Levéltár**, valamint a tiszaujvárosi **Hamvas Béla Városi Könyvtár** másodszor részesült ebben az elismerésben.

Könyvtári Minőségi Díjra az idei évben nem érkezett pályamunka.

A Minősített Könyvtár címre benyújtott pályázati anyagok hamarosan a könyvtárak és a Könyvtári Intézet honlapján is elérhetőek lesznek. Az Intézet honlapján ezen kívül elérhető a korábbi nyertesek listája is.¹

¹ Forrás: Könyvtári Intézet

Gratulálunk a díjazottaknak! ►

KÖNYVTÁRŐRÖK, PAPKÖNYVTÁROSOK

Kiállítás nyílt a Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtárban

► RÉTFALVI BALÁZS Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár

November 24-én nyílt meg a Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár új időszak kiállítása **Könyvtárőrök, papkönyvtárosok – A 230 éves egyházmegyei könyvtár történetének meghatározó személyiségei** címmel.

A kiállítást **Székely János** megyéspüspök nyitotta meg, köszöntő beszédet mondott **Perger Gyula** plébános, gyűjteményi igazgató, valamint **Rónainé Magyar Krisztina** gyűjteményvezető.

Hagyománnyá vált, hogy a rendezvények sikeréhez a **Boldog Brenner János Kollégium** diákjai is hozzájárulnak. A megnyitón verset mondott **Velner Hanna**; **Horváth Tamara**, **Kótyuk Veronika** és **Molnár Klementina** zenés műsorral készültek.

Székely János püspök beszédében megemlékezett az egyházmegye alapításáról, a székesegyház és a szeminárium építéséről. Felidézte **Szily János** szellemiségét, amelyet jól mutatott, hogy az akkor 2000 fő lélekszámú Szombathelynek 5000 férőhelyes templomot építtetett.

Beszélt az írásbeliség történetéről, és arról, hogy a könyvek hogyan járultak hozzá az emberiség fejlődéséhez. Maga a Biblia is így születhetett meg: mint a bölcsesség megörökítésének és átadásának eszköze.

Személyes olvasmányélményei kapcsán a főpásztor

megemlítette, milyen nagy hatással voltak rá például **Szent Ferenc** levelei, s kiemelte, mennyire fontos a gyermekek életében a könyv, az olvasás jelenléte.

Perger Gyula plébános, gyűjteményi igazgató a könyvtár alapítását, működésének kezdeteit idézte fel köszöntőjében. **Szily János**, Szombathely első megyéspüspöke fontosnak tartotta a kispapok megfelelő oktatását, olvasottságuk biztosítását. Az általa alapított könyvtár főként teológiai, dogmatikai, történelmi könyvekből állt. A kispapok mellett azonban a város polgárainak is elérhetővé tette az állományt. Perger Gyula beszélt a könyvtár jelenéről, illetve a különgyűjteményekről, melyek gyűjtőköre ugyan eltér a könyvtár magjától, „ám közös célt szolgálnak: a tudás megőrzését és közvetítését”.

Rónainé Magyar Krisztina gyűjteményvezető az egykori könyvtárőrök szerepét hangsúlyozta. **Szily János** megyéspüspök az állomány nagysága és nyilvánossága miatt a könyvtár élére könyvtárost állított. A könyvtár alapító oklevelében meghatározta a könyvtáros / könyvtárőr feladatait, melyek között szerepelt, hogy szigorúan helyben használatra biztosíthatja a könyveket.

A kiállítás a könyvtár 230 éve alatt itt szolgáló papkönyvtárosoknak, könyvtárőröknek, jótevőknek, adományozóknak állít emléket. Kiállításba kerültek az állományban megtalálható köteteik, beszédek, a Szombathelyi Egyházmegyei Levéltárban fellelhető irataik, fotóik, portréik.

A tervek szerint a tárlatról egy kiadvány készül, melyben megtekinthetők lesznek majd a kiállításból most ki maradt emlékek is.

A könyvtár jubileumához kapcsolódott a november 11-én a könyvtár dísztermében tartott **emlékkonferencia** és **kettős könyvbemutató** is. A délutáni program során két kötetet mutattak be. **Tóth Ferenc** történész Szent Márton szombathelyi tiszteletéről szóló francia nyelvű könyvét (*Varia Sancti Martini: Saint Martin dans son pays natal*, Éditions Saint-Léger, 2021) **Tüskés Anna** mutatta be. A másik kötet a magyarországi domonkos provincia alapításának 800. évfordulója alkalmából jelent meg. **Zágorhidi Czigány Balázs** könyve, amelyet **Rétfalvi Balázs** ismertett tudományos igénygel, népszerűsítő formában foglalja össze a magyarországi domonkos rend, mind a férfi, mind a női ág történetét, a kötet második felében gazdag képmelléklettel illusztrálva az első részben elmondottakat. A könyv a nagy sikerű **Szerzetesek a Kárpát-medencében** című sorozat kilencedik köteteként jelent meg.² ►

² *Forrás és fotó:
Szombathelyi
Egyházmegye,
Magyar Kurír*

KI KICSODA?

KI KICSODA AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAKBAN?

JILLYNÉ MÁSSIK MÁRIA

Evangelikus Hittudományi Egyetem Könyvtár

Jillyné Mássik Mária
kép: uni.lutheran.hu

– **Melyik könyvtárban dolgozol? Milyen számodra fontos jellemzőjét emelnéd ki?**

– Az Evangelikus Hittudományi Egyetem Könyvtárában dolgozom. Legfontosabb jellemzői: fiatalos, modern, korszerű, a 21. század kihívásainak teljes mértékben megfelelő.

– **Mióta dolgozol itt? Hogyan kerültél ide?**

– 1996 júniusában kezdtem itt a munkám. Előtte az OSZK-ban a magyar könyvkiadás statisztikai adatait állítottam össze. Mivel itt tanári diplomával alkalmaztak, szükségessé vált a könyvtárszakos diploma. Ennek megszerzése után tudomásomra jutott, hogy feldolgozó könyvtárost keresnek a Teológián. Az informatikus könyvtáros diplomát már a Teológia alkalmazottjaként vettem át.

– **Miért, hogyan lettél könyvtáros?**

– Népművelés-kémia szakos oklevelet szereztem Egerben 1979-ben. Szükség volt a természettudományos műveltségű népművelőkre. A Budapesti Húsipari Vállalathoz kerültem, ahol a könyvtári teendőket is el kellett látnom. Mindössze egy évet dolgoztam itt, mert megszületett első fiam, GYES-re kerültem és a GYES évei alatt tovább gyarapodott a család még két fiúgyermekkel. A GYES 1987-ben járt

le. Apósom, Dr. Kelecsényi Gábor – aki az OSZK Tájékoztatási Osztály vezetője volt akkoriban – hívott a Széchényibe, és 1987 szeptemberétől már ott dolgoztam. Szerencsés döntés volt abból a szempontból is, hogy igen közel laktam a könyvtárhoz, a Vízivárosban. Három eleven fiúgyermek mellett üdítő volt egy nyugodt helyen dolgozni.

– Miben áll a napi munkád? Milyen feladatokat látsz el?

– Feldolgozó könyvtáros vagyok. Gyakorlatilag csak ezzel foglalkozom. Alkalmanként olvasószolgálatot látok el, szükség szerint kölcsönzök, de ezeket a feladatokat kizárólag kollégáim távolléte esetében kell végeznem.

– Milyen kihívásokat tartogat a munkád?

– Megbirkózni a skandináv nyelveken íródott irodalommal. A lutheranizmus kiváltságos státuszt élvez a skandináv országokban, így a finn, svéd, dán evangélikus irodalomban gazdag könyvtárunkban ezeknek a könyveknek a feldolgozását is el kell látni. Amikor tárgyszavazásra kerül sor, akkor sokat segít, ha van a könyvekben angol vagy német nyelvű összefoglaló.

– Milyennek látod a mai magyar könyvtárügyet, benne az egyházi könyvtárak helyzetét?

– A pandémia alatt feltalálták magukat a könyvtárak. A kényszerűség, a szükség találékonyságra készítette, új kihívások elé állította az intézményeket. Bővítették a könyvtárak a távmunkák körét, az online szolgáltatásokat. A digitalizálás felgyorsult.

Amúgy a kérdésre nincs kellő rálátásom, de a témában Ásványi Ilona, Monok István és Gáborjáni Szabó Botond véleményét tartanám irányadónak.

- **Milyen hobbid, szabadidős elfoglaltságaid vannak?**
- A szabadidő nekem az az idő, amikor nem a könyvtárral foglalkozom. Akkor viszont a háztartást kell ellátni. Ha ezen túl is marad szabad idő, akkor sportolok. Rendszeresen futok és úszom. Természetesen olvasok is. Követem a napi politikát, figyelem a közéletet, rendszeresen olvasok híreket és vannak kedvenc webhelyeim.
- **Mit jelent számodra az olvasás? Melyek a legfontosabb, meghatározó olvasmányélményeid?**
- Ha kíváncsiságom akarom kielégíteni, akkor életmóddal, egészséggel, társadalompolitikával, történelemmel kapcsolatos könyvet olvasok. Ha igényesebb szórakozásra vágyom, akkor szépirodalmat. Meghatározó olvasmányélményeim: Bulgakov: Mester és Margarita; Márquez: Száz év magány, Ken Follett: A katedrális. ►

SZÁZ ÉVES A SZEGEDI EGYETEMI KÖNYVTÁR A SZEGEDI KÖNYVKULTÚRA MÚLTJÁBÓL

MAGYAR VIKTÓRIA

Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Kuno Könyvtára

2021 a Szegedi Tudományegyetem centenáriumának éve, és így az SZTE Klebelsberg Könyvtár alapításának 100. évfordulója is. A jeles alkalom előtt tisztelegve került megrendezésre december 9-én a „Száz éves a szegedi egyetemi könyvtár – A szegedi könyvkultúra múltjából” című konferencia.

Az előadások központjába a könyvtár múltja került. Végigjárhattuk azt az utat, ami elvezetett a jelenlegi intézményi felépítéshez [Vajda Tamás](#), [Mader Béla](#) és [Keveházi Katalin](#) prezentációival. Ugyanakkor a konferencia megemlékezett a szegedi könyvkultúra jeles pillanatairól is [Monok István](#), [Varga András](#) és [Hevesi Andrea](#) összefoglalóiban.

Az eseményen a megemlékezések mellett jelentős bejelentések is történtek. A Szegedi Tudományegyetem két munkatársának, [Lengyelné Katona Tímeának](#), a Gazdasági Főigazgatóság irodavezetőjének és [Pászkáné Újszászi Ilonának](#), a Nemzetközi és Közkapcsolati Igazgatóság sajtóreferensének az SZTE Klebelsberg Könyvtár köszönete és hálája jeléül az [Örökös Könyvtári Tag](#) címet adományozta. A díj azoknak az egyetemi polgároknak, külső támogatóknak adható, akik különféle módokon, de kiemelkedő mértékben támogatták az intézmény munkáját. A kitüntetettek egész további életükben újabb beiratkozás nélkül, kiemelt olvasóként vehetik igénybe a könyvtári szolgáltatásokat.

100 éves fennállása mellett ekkor ünnepelte a József Attila és Információs Központ és benne az egyetem könyvtára az új épület átadásának 17. évfordulóját. A jeles alkalom tökéletes lehetőséget biztosított a [könyvtár blogjának](#)

elindítására is. A kezdeményezés célja azon tartalmak számára helyet adni, amelyek jellegükből fakadóan maradandó értéket képviselnek a kommunikációs csatornák folytonosan változó világában. Az elképzelések szerint ez a kiemelt környezet megadja számukra a jól megérdemelt figyelmet. Három jelentős területre osztották az írásokat: kiemelt rovatot kaptak a könyvajánlók, ahol már most közel 1000 különféle tematikájú könyv között lehet keresgélni. Ajánljuk közülük a Széchenyi-emlékév kapcsán különösen aktuális „*Széchenyi, a romantikus szerelmes*” című olvasmánynaplót. ⁴⁵

A *Magazin rovatba* kerülnek azok az összefoglalók, melyeket könyvtárosok készítettek egy-egy érdekesebb kutatásuk, munkájuk során. A már felkerült bejegyzések közt olvasható például egy kalandos történet egy a könyvtárban őrzött, *eredeti József Attila-levele*ről. ⁴⁶ Az Aktuális rovat pedig fontosabb híreinknek biztosít területet.

A blog mellett új, két nyelvű könyvtárismertető kiadványt is készítettek az SZTE Klebelsberg Könyvtár munkatársai. Szó esik benne az épület sajátosságairól, a könyvtár különféle szolgáltatásairól, a látogatottság általános statisztikai adatairól. Nemrégiben, ugyancsak a centenárium évében készült el az SZTE Klebelsberg Könyvtár kincseit, azaz legértékesebb és legkülönlegesebb dokumentumait bemutató kötet is. Ezt a hiánypótló művet az érdeklődők akár online fellapozhatják a *könyvtár repozitóriumban*. ⁴⁷

Úgy véljük, hogy mindezen törekvések méltó emléket állítottak e jeles fordulónak. Minden jel arra utal, hogy ennyi idő után is sikerült megőrizni azt a töretlen lelkesedést, ami 100 évvel ezelőtt megalapította a szegedi egyetemi könyvtárat. Reméljük a következő 100 év is ennyi meglepetést, újítást és örömet okoz majd az SZTE Klebelsberg Könyvtár könyvtárosai és látogatói számára. ►

ÖRÖKZÖLD

VALLÁSFILOZÓFIÁT, OKKULTIZMUST, MEMOÁRIRODALMAT
ÉS FRIVOL REGÉNYEKET KERESNEK A KÖNYVTÁRAKBAN:

**Tízszerezésre nőtt a könyvtárforgalom
– Óbudán is lesz nyilvános könyvtár**

Az ember legjobb ismerője a könyv. Amelyet olvas, melynek sorait aláhúzza és melynek betűit lelkébe vési. Elmentünk tehát a könyvhöz, hogy megtaláljuk a mai ember lelkét.

A könyvtáraknál kopogtattunk be, a könyvkereskedő helyett, mert a mai szomorú gazdasági lerongyolódottság és pénztelenség idején már rég csak ezek az ember és a könyv közti viszony egyetlen ismerői. A könyvesboltok küszöbére alig lép vevő, a polcokat a lepergő napok pora lassanként belepí, de annál többen koptatják a nyilvános könyvtárak lépcsőit és az olvasó-termek padlózatát. Betekintettünk tehát a könyvtárakba, szétnéztünk a termekben és a mai kor emberének alábbi képét kaptuk:

A Széchényi-könyvtár

A Nemzeti Múzeum Széchényi-könyvtárának olvasójában a hosszú asztalok előtt könyvekbe temetkezett arcok. A sok férfifej között felcsillan néhány női szőke frizura. Diákkisasszonyok. Orvosi atlasz előttük. Anatómiát tanulnak halk, tompa hangon. Az asztal végén néhány angol folyóirat és egy szótár. Egy pápaszemes filozopter lapozgat benne. A teremben mélységes csönd. Mindenhol komoly munka folyik. – A jelenlegi helyzetről Melich János egyetemi tanár, a könyvtár igazgatója tájékoztat: – Hatalmasan megnövekedett a könyvtárak iránt az érdeklődés. A közönség ma jóformán csak a könyvtárakból

*Kép: Fortepan /
POTE*

olvas. Olvasótermünk állandóan telve van. Havonta öt-hatezer ember fordul meg benne. Nagyon látogatott a levéltár és a kézikönyvtár is. Feltűnően megnövekedett a kutatók és a történészek száma. Közönségünk fele történelmi munkákat, monográfiákat forgat és háborús kórok tanulmányozásával foglalkozik. A könyvtár igyekszik a megnövekedett érdeklődést tőle telhetőleg fenntartani. Új beszerzésekre, sajnos, pénzünk nincs, de a meglévő gyűjteményeink teljesen rendelkezésére állanak az érdeklődőknek. Fűtésről gondoskodtunk. Olvasótermünk az egész télen át fűtve lesz.

A városi könyvtár

Közel ezer könyvet ad ki naponta. Hét fiókkal dolgozik. A nyolcadikat most fogja berendezni Óbudán, úgy hogy újévre már Óbudán is lesz nagy nyilvános könyvtár. A Károly-utcai főkönyvtár, melyben eddig túltengett a társadalomtudomány, megváltoztatta jellegét és beszerzési irányát. Az egyes gyűjteményeket kibővíti, így a közelmúltban egy csomó ritka, a régi Pestre vonatkozó 18-19. századbeli apró, nagybecsű nyomtatványt és röpiratot vásárolt, valamint közel háromszáz darabból álló, Jézusra vonatkozó nagy értékű gyűjteményt szerzett meg. Az egyetemi hallgatók kérésére meghozatta az összes orvosi szakkönyveket és atlaszokat, hogy elősegítse a szegény-sorsú medikusokat tanulmányaikban. Olvasóterme fűtve van. Feltűnő, hogy a nagyközönség ma vallásfilozófiát, buddhizmust, és történelmi munkákat keres a könyvtárban. A tavalyi teozófia iránti láz alább hagyott, de annál divatosabb az okkultista könyvek olvasása. A laikusok ezrei mellett a legtudományosabb körök foglalkoznak az okkultizmussal. Sok a barátja a spiritizmus, a telepátia és a hipnózis irodalmának is. Ezenkívül ma

valóságos memoárláz van Budapesten. Mindenki memoárokat olvas és – valószínűleg – ír is. A materializmus iránt nagyon megcsappant az érdeklődés. Szocializmussal meg már senki sem foglalkozik.

Az egyetemi könyvtár

Ferenczi Zoltán, az egyetemi könyvtár igazgatója a következőket mondja a mai olvasóközönségről:

– A könyvtárak közönsége megsokasodott. Tízszeresére nőtt a forgalom. Olyan társadalmi osztályok jönnek most hozzánk, kik azelőtt csupán vásároltak. Talán ez a magyarázata annak, hogy az olvasó-közönség nagyobb műveltségűnek látszik, mint volt a háború előtt. Nagyon keresik az eredeti angol, olasz és feltűnően az orosz regényeket. Jóformán mitőlünk olvas a főváros idegen nyelvű regényeket. A holland nyelv iránt is megnőtt az érdeklődés. Ellenben a spanyolt, melyet tavaly az argentinai és a dél-amerikai kivándorlási láz idején úgy felkaptak, kezdik teljesen elhagyni.

– A japánnal is kezdenek foglalkozni, a múlt napokban vették ki a Toyama által küldött három japán nyelvészeti munkát. A nagy átlag közönség a könnyű regényt keresi, különösen élénk az érdeklődés a frivol dolgok iránt.

A kölcsönkönyvtár

A Károly-körúti nagy kölcsönkönyvtár tulajdonosa csak megerősíti mindezt. A mai Budapest okkultizmussal, hipnotizmussal s szuggesztióval foglalkozik. Frivol és erotikus regények után lázas az érdeklődés. Minden kell, ami pikáns és izgató. A nagyok közül csak Dosztojevszkij és Dickens után mutatnak még rokonszenvet és Ban és Tagore az egyetlen, kiknek még sok a rajongója.¹ ►

¹ Forrás: Új Nemzedék, 1921. október 30.

MÁSFAJTA ÜNNEP

► **ANDREA SCHWARZ**

A világosságra vártam
de talán
a várakozás is
már világosság

az örökre vártam
de talán
a könnyek is
már az élet jelei

a beteljesedésre vártam
de talán
a vágyakozás is
már beteljesedés

Istenre vártam
és egy Gyermeke jött a világra.

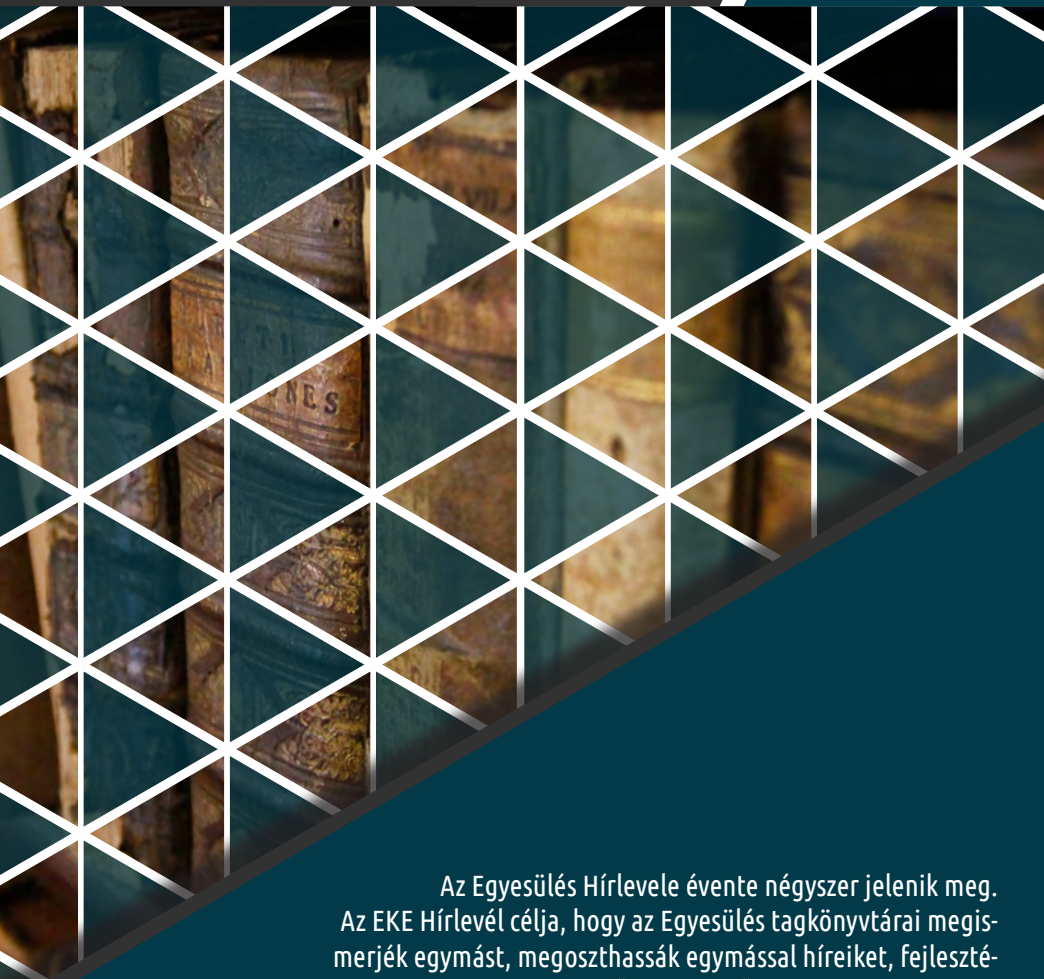

WEBIOGRÁFIA

- 1 <http://ki2.oszk.hu/3k/2020/07/%e2%80%9enyugodt-munkaval-keresve-kenyerunket%e2%80%9d/>
- 2 <https://www.ala.org/acrl/standards/ilframework>
- 3 <http://www.informationskompetenz.de/>
- 4 <https://www.ub.uni-heidelberg.de/schulung/selbstlernmaterialien/Welcome.html>
- 5 <https://www.youtube.com/channel/UCkWLjtG6woFVHLOsAMWaDFw>
- 6 <https://www.youtube.com/watch?v=vJLPnLNgEY0>
- 7 <https://wibitte.podcaster.de/>
- 8 <https://blogs.uef.fi/uefibrarypostgrad/>
- 9 <https://elearning.ceeams.org>
- 10 <https://www.o-bib.de/issue/view/322>
- 11 <https://archiv.ub.uni-heidelberg.de/volltextserver/28619/>
- 12 <https://hochschulforumdigitalisierung.de/de/future-skills-framework-data-literacy>
- 13 <https://www.ala.org/acrl/standards/ilframework>
- 14 <https://oadtl.org>
- 15 <https://archive.org/>
- 16 <http://teologiakonyvtar.hu>

- 17 <https://dombutor.hu>
- 18 <https://fafem.hu>
- 19 <https://lingel.hu/bemutakozas>
- 20 <https://lingel.hu/lingel-butor-tortenelem>
- 21 <https://www.vasszer.hu>
- 22 <https://pecsiegyhazmegye.hu/hirarchivum/4608-gondolatok-egy-hajdan-volt-lakoszoba-meguJulasa-kapcsan-horvat-adolf-oliver-emlekezete>
- 23 https://magyarepitok.hu/iparagi-hirek/2021/12/megmutatjuk-az-epitoipari-nivodij-nyertes-projektjeit?fbclid=IwAR3ruSf9HV2Pcc10Cqy5KryWoCne0GwMk5Hvwb1neA_6QVzrxIY88COW9qM
- 24 <https://pecsiegyhazmegye.hu/intezmenyek-szervezetek/pecsi-egyhazmegyei-konyvtar/3447-imadsag-a-szent-hazassag-elott-a-pecsi-egyhazmegyei-konyvtar-kincsei-i>
- 25 <https://pecsiegyhazmegye.hu/hirarchivum/3610-a-pecsi-egyhazmegyei-konyvtar-kincsei-ii>
- 26 <https://pecsiegyhazmegye.hu/hirarchivum/3811-meseljenek-a-tulajdonosi-belyegzok-a-pecsi-egyhazmegyei-konyvtar-kincsei-iii>
- 27 <https://pecsiegyhazmegye.hu/intezmenyek-szervezetek/pecsi-egyhazmegyei-konyvtar/3913-a-pecsi-egyhazmegyei-konyvtar-kincsei-iv-a-tanorak-nehezsegei-diak-szemmel>
- 28 <https://pecsiegyhazmegye.hu/intezmenyek-szervezetek/pecsi-egyhazmegyei-konyvtar/3941-a-pecsi-egyhazmegyei-konyvtar-kincsei-v-grof-majlath-gusztav-karoly-puspok-ifjukori-rajzai>
- 29 <https://pecsiegyhazmegye.hu/intezmenyek-szervezetek/pecsi-egyhazmegyei-konyvtar/3971-a-pecsi-egyhazmegyei-konyvtar-kincsei-v>
- 30 <https://pecsiegyhazmegye.hu/intezmenyek-szervezetek/pecsi-egyhazmegyei-konyvtar/4042-a-pecsi-egyhazmegyei-konyvtar-kincsei-vi-az-1956-os-forradalom-esemenyei-pecsett>
- 31 <https://pecsiegyhazmegye.hu/hirarchivum/4139-visszaemlekezes-egy-hajdan-volt-adventre-a-pecsi-egyhazmegyei-konyvtar-kincsei-vii>
- 32 <https://pecsiegyhazmegye.hu/hirarchivum/4231-a-pecsi-egyhazmegyei-konyvtar-kincsei-vii-egy-katolikus-hazassagi-eskuoklevel-1948-bol>
- 33 <https://pecsiegyhazmegye.hu/hirarchivum/4324-a-pecsi-egyhazmegyei-konyvtar-kincsei-viii>
- 34 <https://pecsiegyhazmegye.hu/hirarchivum/4520-a-pecsi-egyhazmegyei-konyvtar-kincsei-xi>
- 35 <https://pecsiegyhazmegye.hu/hirarchivum/4577-a-pecsi-egyhazmegyei-konyvtar-kincsei-xii>
- 36 <https://ki.oszk.hu/hir/konyvtari-minosegfejlesztési-osztaly/lezajlott-3-lepesben-konyvtar-teljesitmenyet-bemutato>
- 37 <https://konyvtar.osb.hu/hirek/rejtett-kincseink-konyvek-maguk-vallanak-tulajdonosukrol>
- 38 https://www.mtmt.hu/system/files/mta_doktori_hatarozat_-_2012-09-25_-kivonat_2.pdf
- 39 <https://www.mtmt.hu/dokumentumok-3>
- 40 <https://www.mtmt.hu/system/files/types.xlsx>
- 41 <https://www.mtmt.hu/system/files/categories.xlsx>
- 42 <https://www.mtmt.hu/system/files/subtypes.xlsx>
- 43 <http://blog.ek.szte.hu/2021/12/03/orokos-konyvtari-tag-cimek-odaitelese/>
- 44 <http://blog.ek.szte.hu/>
- 45 <http://blog.ek.szte.hu/2021/12/02/szechenyi-a-romantikusz Szerelmes/>
- 46 <http://blog.ek.szte.hu/2021/11/30/kedves-szigethy-bacsi/>
- 47 <http://univ.bibl.u-szeged.hu/59952>

Az Egyesülés Hírlevele évente négyszer jelenik meg. Az EKE Hírlevél célja, hogy az Egyesülés tagkönyvtárai megismerjék egymást, megoszthassák egymással híreiket, fejlesztéseiket, és a szakmát érintő kérdésekről is tájékozódhassanak. Az EKE Hírlevél további célja, hogy a nem egyházi könyvtárban dolgozó kollégák megismerjenek bennünket, életünket és szakmai munkánkat.